Íå ïàê³äàéöå æ ìîâû íàøàé áåëàðóñêàé, êàá íå ¢ì¸ðë³!
ÔÐÀÍÖ²ØÀÊ ÁÀÃÓØÝÂ²×

Ñòàðøûíÿ Ðàäû ÁÍÐ ²âîíêà Ñóðâ³ëà âûñòóï³ëà ¢ ïàðëàìåíöå Êàíàäû ç íàãîäû 100-õ óãîäêà¢ ÁÍÐ

Àòà¢ñê³ àääçåë Çãóðòàâàíüíÿ áåëàðóñà¢ Êàíàäû ³ Áåëàðóñê³ ³íñòûòóò íàâóê³ ³ ìàñòàöòâà ¢ Êàíàäçå çàðãàí³çàâàë³ 11 ñàêàâ³êà ¢ðà÷ûñòàå ñâÿòêàâàíüíå ¢ãîäêà¢ ÁÍÐ. Ïàìÿøêàíüíå äëÿ ñâÿòà íàäà¢ ïàðëàìåíò Êàíàäû. Ñòàðøûíÿ Ðàäû ÁÍÐ ²âîíêà Ñóðâ³ëà â³òàëà ïðûñóòíûõ ïà-áåëàðóñêó, ïà-àíãåëüñêó ³ ïà-ôðàíöóçñêó.

Ïðààñòà¢í³ê ìýðû³ çà÷ûòà¢ â³íøàâàíüíå àä ìýðà Àòàâû, âûñòóï³ë³ äÿïóòàòû ïàðëàìåíòà, àðõ³ÿï³ñêàï Áåëàðóñêàé à¢òàêåôàëüíàé ïðàâàñëà¢íàé öàðêâû Ñâÿòàñëà¢.

Ïàñëÿ ñâÿòî÷íàé ³ìïðýçû àäáû¢ñÿ êàíöýðò, à ïîòûì ñÿáðî¢ñê³ ïà÷àñòóíàê.

Ðàäû¸ Ñâàáîäà.

100 ãàäî¢ ç äíÿ íàðàäæýííÿ Ýäóàðäà Âàëàñåâ³÷à

Ýäóàðä Ñòàí³ñëàâàâ³÷ ÂÀËÀÑÅÂ²× (12 ñàêàâ³êà 1918, Ìàã³ë¸¢ - 1997) - áåëàðóñê³ ï³ñüìåíí³ê, ïàýò-áàéêàï³ñåö.

Íàðàäç³¢ñÿ ¢ ñÿì'³ ÷ûãóíà÷í³êà. Ñïà÷àòêó âó÷û¢ñÿ ¢ ÷ûãóíà÷íàé ñÿì³ãîäöû. Ó 1935-1936 ãàäàõ ïðàöàâàâ ãðóç÷ûêàì íà ÷ûãóíöû. Ñêîí÷û¢ Ìàã³ë¸¢ñê³ ïåäàãàã³÷íû ³íñòûòóò ó 1941 ãîäçå.

Ç 1941 ãîäà ¢ ×ûðâîíàé Àðì³³. Áû¢ öÿæêà ïàðàíåíû ¢ 1943 ãîäçå. Ç 1944 ãîäà âûêëàäà¢ ôàëüêëîð ³ ðóñêóþ ë³òàðàòóðó ¢ Ìàã³ë¸¢ñê³ì ïåä³íñòûòóöå. Ïðàöàâàâ ó àáëàñíîé ãàçåöå "Çà Ðàäç³ìó" (Ìàã³ë¸¢). Ó 1952 ãîäçå ïåðàåõàâ ó Ìåíñê. Ïðàöàâàâ ó ÷àñîï³ñàõ "Ïîëûìÿ", "Âîæûê", ó Áåëàðóñêàé ðýäàêöû³ âûäàâåöòâà ïðàâàäç³ëüíà³ äçÿðæàâû ë³òàðàòóðû ïðàöàâàâ ó Ìåíñê...

äçÿðæô³ëàðìîí³³. ×ëåí Ñàþçà ï³ñüìåíí³êà¢ ÑÑÑÐ ç 1950 ãîäà.

Ó 1970-74 ãã. äûðýêòàð Áåëàðóñêàãà àääçÿëåííÿ Óñåñàþçíàãà ¢ïðà¢ëåííÿ ïà àõîâå à¢òàðñê³õ ïðàâî¢ ÑÏ ÑÑÑÐ.

Äýáþòàâà¢ ó äðóêó ¢ 1938 ãîäçå. Ïåðøóþ êí³æêó "Âåðøû ³ áàéê³" âûäà¢ ó 1954 ã. À¢òàð çáîðí³êà¢ áàåê "Çàëàòàÿ ðûáêà" (1957), "ßê äààåø - òàê ³ ìàåø" (1958), "Àðë³íû ñóä" (1959), "Ñîëü" (1962), "Íà âÿñ¸ëàé õâàë³" (1967), "Òóäû ³ ðàê ç êëÿøí¸é…" (1970), "Ïàëþñû" (1977), "Êðóãàâàÿ ïàðóêà" (1979) ³ ³íø.

Áàéê³ àäìåòíûÿ àêòóàëüíàñöþ òýìàòûê³, êàì³çìàì ñ³òóàöûé, æûâûì íàðîäíûì ãóìàðàì. Ï³ñà¢ ãóìàðûñòû÷íûÿ âåðøû ³ áàéê³ äëÿ äçÿöåé (çáîðí³ê³ "Êàìàð-çâàíàð", 1959; "Ãîðê³ ì¸ä", 1967 ³ ³íøûÿ), äàíàêòàâûÿ êàìåäû³, ñêåò÷û, ýï³ãðàìû ³ ïàðîäû³.

Ïåðàêëàäà¢ ç ðóñêàé ³ ¢êðà³íñêàé ìîâ.

Â³ê³ïåäûÿ.

Ó ïàðêó ßíê³ Êóïàëû ¢ Ìåíñêó ¢ñòàëÿâàë³ ìåìàðûÿëüíóþ äîøêó ¢ ãîíàð áðàòî¢ Ëóöêåâ³÷à¢

Ïàìÿòíàÿ äîøêà áûëà ¢ñòàëÿâàíà íåïàäàë¸êó àä ìóçåÿ ßíê³ Êóïàëû.

Ïåðàä Äðóãîé ñóñâåòíàé âàéíîé íà òýðûòîðû³ ïàðêó çíàõîäç³ëàñÿ æûëàÿ çàáóäîâà. Òóò íà Ñàäîâàé âóë³öû ìåñö³ë³ñÿ äàìû Çîô'³ Ëóöêåâ³÷, ìàö³ ²âàíà ³ Àíòîíà Ëóöêåâ³÷à¢. Áðàòû æûë³ òóò ç 1896 ãîäà, ïà ïåðàåçäçå ç Ë³ãàâû. Ó ëþòûì 1906 ãîäà áðàòû ïåðàõîäçÿöü íà íåëåãàëüíàå ñòàíîâ³ø÷à ³ ïåðàÿçäæàþöü ó Â³ëüíþ. Ïåðàåçä àäáû¢ñÿ ç òîé ïðû÷ûíû, øòî ðàñïà÷àëîñÿ ñëåäñòâà ¢ ñïðàâå çàìàõó íà ìåíñêàãà ãóáåðíàòàðà Êóðëîâà. Çàìàõ çäçåéñí³ë³ ²âàí Ïóë³õà¢ ³ ñ¸ñòðû ²çìàéëîâ³÷, ÿê³ÿ áûë³ ÷àñòûì³ ãàñöÿì³ íà êâàòýðû Ëóöêåâ³÷à¢, òàìó àïîøí³ÿ à¢òàìàòû÷íà ïàäïàäàë³ ïàä ïàäàçðýííå.

nn.by.

Çàïðàøàåì íà äðóã³ ýòàï Àãóëüíàíàöûÿíàëüíàé äûêòî¢ê³!
Ó íÿäçåëþ 25 ñàêàâ³êà ÒÁÌ (Ìåíñêàÿ ãàðàäñêàÿ àðãàí³çàöûÿ ÒÁÌ) çàïðàøàå ïðûíÿöü óäçåë ó äðóã³ì ýòàïå 11-àé Àãóëüíàíàöûÿíàëüíàé äûêòî¢ê³, ïðûñâå÷àíàé Ì³æíàðîäíàìó äíþ ðîäíàé ìîâû (âóë. Ðóìÿíöàâà, 13). Ïà÷àòàê ó 11:00. Óâàõîäà âîëüíû.

Àëåñü Êëûøêó - 70

8 ñàêàâ³êà ñÿáàð Ñàþçà áåëàðóñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢, êàíäûäàò òýõí³÷íûõ íàâóê Àëåñü ÊËÛØÊÀ àäçíà÷û¢ ñâîé þá³ëåé. Ãýòàìó ìóæíàìó, òàëåíàâ³òàìó, äïàíòàíàìó æûöö¸ì ÷àëàâåêó ñïî¢í³ëàñÿ 70 ãàäî¢.

Àëåñü Êëûøêà íàðàäç³¢ñÿ ¢ Ìåíñêó. Ñêîí÷û¢ ïàë³òýõí³÷íû ³íñòûòóò, àáàðàí³¢ êàíäûäàöêóþ äûñåðòàöûþ. ¨í - òýõí³÷íû ÷àëàâåê, ÿê³ ìàå øìàò ïàòýíòà¢ íà âûíàõîäí³öòâû ¢ ãàë³íå ýêàëàã³÷íà ÷ûñòûõ òýõíàëîã³é ³ àõîâû íàâàêîëüíàãà àñÿðîääçÿ, íàï³ñà¢ íà ãýòûÿ òýìû ³ àïóáë³êàâà¢ øìàò íàâóêîâûõ ïðàöà¢ ³ ñòàòåé ó íàâóêîâûõ ìàòýðûÿëà¢.

À ÿø÷ý Àëåñü Êëûøêà - ø÷ûðû áåëàðóñ, ÿê³ ëþá³öü ðîäíàå ñëîâà, çàéìàåööà ë³òàðàòóðàé. ¨í íàï³ñà¢ ³ âûäà¢ øìàò êí³ã ïàýç³³, ïóáë³öûñòûê³, êí³ã òâîðà¢ äëÿ äçÿöåé. Ðàçàì ç ïàýòàì Çüí³÷îì (Àëåãàì Áåìáåëåì) ýíû íàï³ñàë³ öóäî¢íûÿ êí³ã³ "Æûðîâ³öê³ÿ êàìÿí³", "Øëÿõ äà Æûðîâ³÷à¢", "Æûðîâ³öêàÿ ïàñòýðàëü" ³ "Çâàí³öà". Ãýòà êí³ã³-ãóòàðê³, êí³ã³-ðàçâàãà³ ïðà íÿë¸ãê³ ë¸ñ íàøàé Áàöüêà¢ø÷ûíû, ïðà ìåñöà Áåëàðóñ³ ¢ äóõî¢íàé ïðàñòîðû ïëàíåòû, ïðà òûÿ ïàäçå³, ÿê³ÿ ñ¸íüíÿ àäáûâàþööà ¢ ñâåöå, ó ïàë³òûöû ³ ¢ ë³òàðàòóðû. Àëåñü Êëûøêà ïàäðûõòàâà¢ ³ âûäà¢ òàêñàìà ¢í³êàëüíû ô³ëüì ïà ã³ñòîðû³ Ìåíñêà "Ìåíñêàÿ çÿìëÿ", à òàêñàìà øýðàã à¢äû¸ê³íàê ³ ìóçû÷íûõ ñòóæàê.

Æàäàåì, ìàå ñûíà ³ äà÷êó, ÷àòûðîõ óíóêà¢.

Â³ê³ïåäûÿ.

"Ñïå¢íû Ñõîä" äà 100-ãîäçÿ ÁÍÐ

20 ñàêàâ³êà ¢ êóëüòóðí³öê³ì öýíòðû "Êîðïóñ" (ïð. Ìàøýðàâà, 9) àäáóäçåööà "Ñïå¢íû Ñõîä", òýìàé ÿêîãà áóäóöü ïåñí³ ³ ã³ìíû Áåëàðóñêàé Íàðîäíàé Ðýñïóáë³ê³. Íà ñõîäçå áóäçåì ñïÿâàöü "Ìàãóòíû Áîæà", "Ïàãîíÿ", "Àä âåêó ìû ñïàë³ äû íàñ ðàçáóäç³ë³" ³ ³íøûÿ òâîðû 1917-1919 ãàäî¢. Ñïåöûÿëüíûÿ ãîñö³ ³ìïðýçû: ìóçû÷íàÿ êàïýëà "Ñàíîðóñ" ³ êàìïàç³òàð Ìàêñ³ì ²¢ê³í.

25 ñàêàâ³êà 2018 ñïà¢íÿåööà 100 ãîä ç äíÿ àáâÿø÷ýííÿ Áåëàðóñêàé Íàðîäíàé Ðýñïóáë³ê³. Ïà ñóòíàñö³, ïàäï³ñàííå òðýöÿé Óñòàâíîé ãðàìàòû ³ àáâÿø÷ýííå ÁÍÐ ç'ÿ¢ëÿåööà ïåðøûì àô³öûéíûì ïðûçíàííåì áåëàðóñêàé äçÿðæà¢íàñö³.

Íåëüãà íå àäçíà÷ûöü òàêóþ ïàäçåþ! Ïðûõîäçüöå ïàñïÿâàöü ³ àäñâÿòêàâàöü 100-ãîääçå ÁÍÐ!

Âÿäî¢öà - Ñÿðæóê Äî¢ãóøà¢. Óâàõîä âîëüíû!

Ïà÷àòàê à 19-é. ²íôàë³í³ÿ: +37529 5657218, +37529 3415143.

pawet.net

Câÿòà ðîäíàé ìîâû íà Äçÿðæûíø÷ûíå

Ç 21 ïà 24 ëþòàãà âà ¢ñòàíîâàõ àäóêàöû³, êóëüòóðû ³ ïðàäïðûåìñòâàõ Äçÿðæûíñêàãà ðà¸íà Ìåíñêàé âîáëàñö³ àäáûë³ñÿ ìåðàïðûåìñòâû ç íàãîäû Äíÿ ðîäíàé ìîâû.

Àñàáë³âàé óâàã³ çàñëóãî¢âàå Àãóëüíàíàöûÿíàëüíàÿ äûêòî¢êà, ÿêàÿ àäáûëàñÿ 21 ëþòàãà íà áàçå Äçÿðæûíñêàé öýíòðàëüíàé ðà¸ííàé á³áë³ÿòýê³ ³ áûëà íàï³ñàíà ïàâîäëå òâîðà¢ óðàäæýíöà Äçÿðæûíø÷ûíû Êàðóñÿ Êàãàíöà, ÿêîìó 13 ëþòàãà ñïî¢í³ëàñÿ 150 ãàäî¢. Ó äûêòî¢öû ïðûíÿë³ ¢äçåë íàâó-

÷ýíöû, ìîëàäçü, ñòàðýéøàå ïàêàëåííå, ñÿðîä ÿê³õ áûë³ ìÿñöîâûÿ ïàýòû, òâîðöû, ïðàäñòà¢í³ê³ ê³ðà¢í³öòâà ðà¸íà, ñÿáðû ÒÁÌ ³ìÿ Ñêàðûíû, ÁÐÑÌ ³³íø. Íàïðûêëàíöû ìåðàïðûåìñòâà êîæíû ìîã ðàçãàäàöü êðûæàâàíêó àá Ì³æíàðîäíàãà äíÿ ðîäíàé ìîâû, ñêëàäçåíóþ Ëÿâîíàì Öåëåøàì, ÿê³ ïðûñóòí³÷à¢ ó çàëå. Ìåðàïðûåìñòâà ïàäàðâàëà øìàò ñòàíî¢÷ûõ ýìîöûé ÿãî ¢äçåëüí³êàì.

Âàðòà ¢çãàäàöü ³ ïðà øòîãàäîâàå ðà¸ííàå "Ñâÿòà áåëàðóñêàé ìîâû" ÿêîå òðàäûöûéíà ïðàõîäç³ëà ¢ ×àðêàñê³ì Äîìå êóëüòóðû 24 ëþòàãà. Ñâÿòà ñêëàäàëàñÿ ç íåêàëüê³õ ÷àñòàê ³ ¢êëþ÷àëà êîíêóðñ ìàëþíêà¢ ïðûñâå÷àíû áåëàðóñêàé ìîâå: "Ðîäíàÿ ìîâà - äóøû àñíîâà", äýìàíñòðàöûþ ìóëüòô³ëüìà "Øðýê 3" äóáëÿâàíàãà íà-áåëàðóñêó, ê³í³æíóþ âûñòàâó ÿê ñó÷àñíûõ à¢òàðà¢, òàê ³ êëàñ³êà¢ áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû.

Ïåðàäñâÿòî÷íû íàñòðîé ñâÿòà ¢ Äîìå êóëüòóðû ñòâàðàë³ áåëàðóñê³ÿ íàðîäíûÿ ïåñí³, ÿê³ÿ ãó÷àë³ ç äûíàì³êà¢ ãóêà¢çìàöíÿëüíàé àïàðàòóðû, äçåö³ ¢ íàðîäíûõ êàñöþìàõ, ÿê³ÿ ðàçäàâàë³ ïàøòî¢ê³ ç íàäïûñàì "Íå ìà¢÷û ïà-áåëàðóñêó". Ó ôàå ïðàöàâàë³ ãóëüí¸âûÿ çîíû, äçå êîæíû àõâîòíû ìîã ïðàäýìàíñòðàâàöü ñâàå âåäû ïà áåëàðóñêàé ìîâå ³ àòðûìàöü êàøòî¢íûÿ ïàäàðóíê³.

Àô³öûéíàÿ ÷àñòêà ñâÿòà ïà÷àëàñÿ ¢ðà÷ûñòà ³ ¢çí¸ñëà ç âûêàíàííÿ àíñàìáëåì "Ñÿáðî¢ê³" ïåñí³ "Ðàäç³ìà", ìÿñöîâàãà à¢òàðà ³ êàìïàç³òàðà Íàäçå³ Êàìàðîâàé. Ó êàíöýðòíàé ÷àñòöû ïðûìàë³ ¢äçåë êàëåêòûâû ×àðêàñêàãà Äîìà êóëüòóðû: àíñàìáëü íàðîäíàé ïåñí³ "Ñÿáðî¢ê³", äç³öÿ÷àÿ âàêàëüíàÿ ñòóäûÿ "Âÿñ¸ëûÿ íîòê³" ³³íø., ÿê³ÿ âûêàíàë³ âÿäîìûÿ áåëàðóñê³ÿ êàìïàç³öû³ íà ðîçíû ãóñò. Ïðûñóòíûÿ íà ñâÿöå íàñòîëüê³ áûë³ ïðàñÿêíóòûÿ ³ ¢ðàæàíûÿ äçåÿííåì, øòî ïåðàñòà¢³ñíàâàöü ïàäçåë ïàì³æ ãëåäà÷àì³ ³ àðòûñòàì³. Ó ÷àðãîâû ðàç "Ñâÿòà áåëàðóñêàé ìîâû" ïàðàäàâàëà ñâà¸é ö³êàâàé ïðàãðàìàé ³ ïàäêðýñë³ëà áàãàööå ³ çíà÷íàñöü ðîäíàé ìîâû ³ êóëüòóðû ¢ ñó÷àñíûì ãðàìàäñòâå.

Íàîãóë, ó ñâÿòî÷íàé äçåéíàñö³ äà Ì³æíàðîäíàãà äíÿ ðîäíàé ìîâû íà Äçÿðæûíø÷ûíå ïðûíÿë³ ¢äçåë áîëüø çà 1000 ÷àëàâåê, áûëî ïðàâåäçåíà êàëÿ 30 ðàçíàñòàéíûõ ìåðàïðûåìñòâà¢.

Ê³ðûë Øûê.

Ñâÿòà ðîäíàé ìîâû ¢ Ïðóæàíàõ

Äâàööàöü ïåðøàãà ëþòàãà ¢ Ïðóæàíàõ ó Ðà¸ííàé äç³öÿ÷àé á³áë³ÿòýöû, ó ïàêî³, ïðûñâå÷àíûì Å¢äàê³³ Ëîñü, ðà¸ííàÿ ðàäà ÒÁÌ ïðàâÿëà "Ñâÿòà ðîäíàé ìîâû". Íàïÿðýäàäí³ ïà íàøàé ³í³öûÿòûâå ¢ ñåëüñêàãàñïàäàð÷ûì êàëåäæû ³ øêîëàõ ãîðàäà àäáûë³ñÿ áåëàðóñê³ÿ äûêòî¢ê³ ïà òýêñòàõ, ÿê³ÿ ðýêàìåíäàâàëà ê³ðà¢í³öòâà ÒÁÌ. Âûçíà÷àíû ïà äâà ïåðàìîæöû ¢ êîæíàé óñòàíîâå, ³ÿíû áûë³ çàïðîøàíû íà ñâÿòà.

21ëþòàãà ãýòûÿ õëîïöû ³ äçÿ¢÷àòû, ³õ íàñòà¢í³ê³ ³ ñÿáðû ÒÁÌ, óñÿãî 30 ÷àëàâåê, óäçåëüí³÷àë³ ¢ íàøûì ìåðàïðûåìñòâå. Ñïàäàðûíÿ Ëàðûñà Æà¢íÿð÷óê àäêðûëà ñâÿòà ³ ñòàëà ÿãî âÿäî¢öàé. Ìîëàäçü íàïà÷àòêó ïðàäýêëàìàâàëà âåðøû, ïðûñâå÷àíûÿ ðîäíàé ìîâå, ïðûñóòíûõ ïðûâ³òàëà ³ ïàâ³íøàâàëà ñà ñâÿòàì ñòàðøûíÿ ðàäû Æýãàëêàâà Òàðýñà, à ïàñëÿ áûë³ ¢ðó÷àíû ïàäçÿ÷íûÿ ë³ñòû ³ ïàäàðóíê³ ïåðàìîæöàì äûêòî¢ê³. Ïåðàä ïðûñóòíûì³ òàêñàìà âûñòóï³¢ ïàýò-ï÷àëÿð Ì³êîëà Ïàïåêà, ¸í ÷ûòà¢ ñâàå âåðøû, ðàñêàçâà¢ àá ñâà¸é ìàëîé ðàäç³ìå, àäêàçâà¢ íà ïûòàíí³ ìîëàäç³, ñàðîä ÿêîé

áûë³ ³ àñîáû, ÿê³ÿ òàêñàìà ñïðàáóþöü ñâàå ñ³ëû ¢ ïàýç³³.

Ó õîäçå ìåðàïðûåìñòâà áûëà âûêàçàíà ïàäçÿêà, óðó÷àíû ïàäàðóíê³ ³ ïàäçÿ÷íû ë³ñò çàãàä÷ûöû äç³öÿ÷àé á³áë³ÿòýê³ Äç³ì³òðóêîâ³÷ Âîëüçå. Äçÿêóþ÷û àðãàí³çàòàðñêàé ïðàöû ñïàäàðûí³ Âîëüã³, á³áë³ÿòýêà ïðàâîäç³öü âÿë³êóþ ïðàöó íà êàðûñöü áåëàðóñêàé ìîâû ³ êóëüòóðû ¢ Ïðóæàíàõ. Àïîøíÿÿ ÷àñòêà íàøàãà ñâÿòà ïðàõîäç³ëà çà êóáê³ì ãàðáàòû ³ ç öóêåðêàì³. Ñïàäàðûíÿ Ëàðûñà ïðàâÿëà ìî¢íûÿ êîíêóðñû, à ïàñëÿ ¢ æûâîé ðàçìîâå ìû àáìåðêàâàë³ íàáàëåëûÿ ïðàáëåìû íàøàé ðýã³¸íà. Íàïðûêëàä, øòî ðàá³öü ç óñòàëÿâàíûì³ ïà¢ñþäíà ¢ ãîðàäçå ³ çà ÿãî ìåæàì³ ¢ ÿêàñö³ ïîìí³êà¢ àá'åêòàì³ ³ âàéñêîâàé òýõí³ê³: òàíêàì³, ñàìàë¸òàì³, âåðòàë¸òàì³, ñàìàõîäêàì³, àðòûëåðûéñê³ì³ ãàðìàòàì³ ³ íàâàò ðàêåòàì³. Ö³ ìýòàçãîäíà ³õ çàõî¢âàöü ó ãàðàäñê³õ ñêâåðàõ, ö³ âûâåçö³, íàïðûêëàä, ó áûëû âàéñêîâû ãàðàäîê çà 5 ê³ëàìåòðà¢ àä Ïðóæàí ó Ñëàáóäêó ³ òàì àðãàí³çàâàöü ñâîåàñàáë³âóþ ïàìÿòíóþ âûñòàâà÷íóþ ïëÿöî¢êó, áî ¢ ãîðàäçå ãýòà âûãëÿäàå äàâîë³ àáñóðäíà, í³áûòà íàøû Ïðóæàíû, ÿê ³, äàðý÷û, ìíîãà³ÿ ìÿñö³íû Áåëàðóñ³, óñ¸ ÿø÷ý âàþþöü. Ó íàñ ÷àñòà ìîæíà ïà÷óöü âûñíàêàïàðíûÿ ñëîâû àá ãåðà³çìå, àá âàéíå ³ àäíà÷àñîâà òàïòàöü ìàã³ëû êàíêðýòíûõ âî³íà¢, ïàëåãëûõ íà íàøàé çÿìë³ ¢ ðîçíûõ âîéíàõ, ïðàéø î¢øûõ ïðàç ãóòóþ çÿìëþ. Ïðûêëàäà¢ øìàò ³ íà Ïðóæàíø÷ûíå, àñàáë³âà òàêàÿ ç'ÿâà áûëà ðàñïà¢ñþäæàíà ¢ áýíýñýðà¢ñê³ ïåðûÿä.

Ó ÷àñ ðàçìîâû ¢çí³êëà ³í³öûÿòûâà ñòâàðûöü ïàýòû÷íóþ ìàéñòýðíþ, âåñö³ ÿêóþ ¢çÿëàñÿ ñïàäàðûíÿ Ëàðûñà Æà¢íÿð÷óê. Íà ïàñåäæàíí³ ìàéñòýðí³ çàïðàøàöü íàøûõ ïåðàñïåêòû¢íûõ ïàýòà¢, ïàýòû÷íóþ ìîëàäçü ³ ¢ñ³õ àõâîòíûõ, õòî ñïðàáóå ï³ñàöü ïà-áåëàðóñêó. Óç³êëà çàäóìà ïðàâåñö³ êîíêóðñ ðàáîò íà òýìó "Ìàÿ ìàëàÿ Ðàäç³ìà".

Âîñü òàê ìû àäçíà÷ûë³ Äçåíü ðîäíàé ìîâû.

Òàðýñà Æýãàëêàâà.

Â³í øóåì ïåðàìîæöà¢ Àãóëüíàíàöûÿíàëüíàé äûêòî¢ê³

Äàíóòà Ðàäûíà

Ýâåë³íà Ìóðæàê

Àëÿêñàíäðà Õàðýâ³÷

Äàðûíà Âàñ³ëåâ³÷

Віншуем пераможцаў штогадовай Агульнанацыянальнай дыктоўкі па беларускай мове (тэкст “Хто мы такія?” паывдле М. Багдановіча, 1915 г.), якая праводзілася сярод навучэнцаў Беларускага гуманітарнага ліцэя, сяброў ТБМ:

Дануту Радыну,
Марыю Маркелаву,
Эвеліну Муржак,
Аляксандру Харэвіч,
Дарыну Васілевіч.

Ïàäçÿêà çà âåðø

7 ñàêàâ³êà ñÿáðû Ë³ñíêàé ãàðàäñêîé àðãàí³çàöû³ ÒÁÌ ³ ¨ëêà¢ñêàé ñóïîëê³ ÒÁÌ íàâåäàë³ Ì³íîéòà¢ñêóþ ñÿðýäíþþ øêîëó Ë³ñíêàãà ðà¸íà. Íàãîäàé ñòàëà áë³ñêó÷àå âûêàíàííå íà Ë³ñê³ì òýëåáà÷àíí³ óäçåëüí³öàé àë³ìï³ÿäû ïà áåëàðóñêàé ìîâå **Ðýíàòàé Ìàìåäàâàé** âåðøà Àíàòîëÿ Âÿðö³íñêàãà íó ³, âÿäîìà, ñâÿòà 8 ñàêàâ³êà.

Ñÿáðû ÒÁÌ ïàäçÿêàâàë³ Ðýíàöå çà öóäî¢íàå âûêàíàííå âåðøà, ïàâ³íøàâàë³ ¢ñþ ïðûãîæóþ ïàëîâó Ì³íîéòà¢ñêàé øêîëû ç æàíî÷ûì ñâÿòàì.

Áûëà ¢ â³íøàâàíí³³ ìàñòàöêàÿ ÷àñòêà ¢ âûêàíàíí³ Ñÿðæóêà ×àðíÿêà, áûëà ³ ñàëîäêàÿ ÷àñòêà àä ¨ëêà¢ñêàé ñóïîëê³.

Íàø êàð.

Íà çäûìêàõ: Ðýíàòà Ìàìåäàâà, Ðýíàòà Ìàìåäàâà ç äàíàêëàñí³êàì³ ³ Ñÿðæóêîì ×àðíÿêîì.

Ïàâåë Ñöÿöêî

Ïðîçâ³ø÷û Áåëàðóñ³

Новая серыя

(Працяг. Пачатак у папяр. нум.)

1334. ×**àáðî¢ñêàÿ** (Âîëüãà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-ская/-оўская* àä òàïîí³ìà *Чабры / Чаброўка* ³ çíà÷ýííåì 'æûõàð íàçâàíàé ìÿñöîâàñö³': *Чабр-оўская, Чабраў(к)-ская*. ÔÏ: *чабор* ('òðàâÿí³ñòàÿ äóõìÿíàÿ ðàñë³íà ñÿìåéñòâà ÷óáàêâåòíûõ ç äðîáíûì³ ïàõó÷ûì³ êâåòêàì³ ³ ë³ëîâà-ðóæîâàãà ö³ áåëàãà êîëåðó') - *Чабры* ('ìÿñö³íà, äçå ðàñöå ÷àáîð') - *Чабраўка* ('ïàñåë³øøà, äçå ïîáà÷ ðàñöå ÷àáîð') - *Чаброўская*.

1335. ×**àáÿðóê** (Àë¸íà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-ук* àä àíòðàïîí³ìà *Чабёр* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Чабёр-ук - Чабярук*. ÔÏ: *чабёр* (ðýã.) *чабор* ('òðàâÿí³ñòàÿ äóõìÿíàÿ ðàñë³íà ñÿìåéñòâà ÷óáàêâåòíûõ ç äðîáíûì³ ïàõê³ì³ êâåòêàì³ ðóæîâà-ë³ëîâàãà ö³ áåëàãà êîëåðó') - *Чабёр / Чабор* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Чабярук*. Àáî àä àïåëÿòûâà *чабрук* ('òîå, øòî ³ ÷àáîð' - ÑÁÃ ÏÇÁ Ï) ç ïà¢íàãàëîññåì (×**àáÿðóê**).

1336. ×**àâû÷î¢** (Àíäðýé) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì *-оў* àä àíòðàïîí³ìà *Чавыч**à*** ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чавыч-оў*. ÔÏ: *чавыч**à*** ('äàë¸êà¢ñõîäíÿÿ ïðàìûñëîâàÿ ðûáà ñÿìåéñòâà ëàñîñ¸âûõ') - *Чавыча* (ìÿíóøêà) - *Чавыча* (ïðîçâ³ø÷à) - *Чавычоў*.

1337. ×**àã³íà** (Ìàðãàðûòà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-іна* àä àíòðàïîí³ìà *Чага* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Чаг-іна*. ÔÏ: *чага* ('÷îðíû ãðûá óâûãëÿäçå íàðîñ³ íà ñòâàëå áÿðîçû') - *Чага* (ìÿíóøêà) - *Чага* (ïðîçâ³ø÷à) - *Чагіна*.

1338. ×**àéêà** (Íàòàëëÿ) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *чайка*, ÿê³ ìàå íåêàëüê³ çíà÷ýííÿ¢: 1) âàäàïëà¢íàÿ ïåðàë¸òíàÿ ïòóøêà ç ãóñòûì, ø÷ûëüíûì ïåð'åì; 2) ïëàñêàäîííàÿ ëîäêà; 3) ñòàðàæûòíû âåòðàçåâû ÷îâåí ç¸ñëàì³³ ïðûìàòàâàíûì³ ¢çäî¢æ ïàäâîäíàãà áîðòà ïó÷êàì³ ÷àðîòó, ÿê³ ñëóæû¢ äëÿ ïàâåë³÷ýííÿ ïëûâó÷àñö³³ áàðîíû äà ñòðýëà¢ ïðàö³¢í³êà.

1339. ×**àïëÿ** (Àëÿêñåé) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *чапля* 'âÿë³êàÿ áàëîòíàÿ ïòóøêà ñÿìåéñòâà ãàëÿíàñòûõ ç âÿë³êàé äçþáàé ³ äî¢ãàé øûÿé'.

1340. ×**àïðàãà (×ýïðàãà)** (Êóçüìà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *чапрага* ³ *чэпрага* (<*чепрага*) - 'ìåòàë³÷íàÿ ñïðàæêà äëÿ ïîÿñà'.

1341. ×**àïñê³** (Àäàì) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-скі* àä *Чапка* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чапс-кі - Чап(к)-скі*. ÔÏ: *чапка* (<ïîëüñê. *czapka* 'øàïêà') - *Чапка* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Чапскі*.

1342. ×**àðäàø** (Ýäâàðä) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *чардаш* 'âåíãåðñê³ íàðîäíû òàíåö ³ ìóçûêà äà ãýòàãà òàíöà', à òàêñàìà 'ìóçû÷íàÿ ï'åñà ¢ ðûòìå ãýòàãà òàíöó'.

1343. ×**àðíàáóðêà** (Àðíîëüä) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà ÷àðíàáóðêà '÷îðíà-áóðàÿ ë³ñà' ³ 'ôóòðà ãýòàé æûâ¸ëû; ãàðæýòêà ç ôóòðà ÷îðíà-áóðàé ë³ñû'.

1344. ×**àðíàìûðäç³í** (Çàñ³ì) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì *-ін* àä àíòðàïîí³ìà *Чарнамырда* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чарнамырдз-ін*. ÔÏ: *чарнамырда* (ðýã.) ('ç ÷îðíàé ìîðäàé, ÷àðíàìîðäû') - *Чарнамырда* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Чарнамырдзін*. Ôîðìà *"ы"* äçåëÿ àäìåæàâàííÿ àä àïåëÿòûâà *морда*.

1345. ×**àðí³ãà¢ñêàÿ** (Àíæàë³êà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-ская* àä òàïîí³ìà *Чарнігаў* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íêà, æûõàðêà íàçâàíàãà ïàñåë³ø÷à': *Чарнігаў-ская*.

1346. ×**àðí³ëî¢ñêàÿ** (Ìàðûíà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-ская* àä òàïîí³ìà *Чарнілаўка* ³ çíà÷ýííåì 'æûõàðêà ìÿñö³íû, íàçâàíàé óòâàðàëüíûì ñëîâàì': *Чарнілаў(к)-ская*.

1347. ×**àðíÿêåâ³÷** (Àíäðýé) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ *-евіч* àä àíòðàïîí³ìà *Чарняк* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чарняк-евіч*. ÔÏ: *чарняк* ('÷àðíàðàáî÷û, áðóäíû, çàïÿö÷àíû ÷àëàâåê' (Äàëü) 'ñìóãëû, ÷àðíÿâû ÷àëàâåê') - *Чарняк* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Чарнякевіч*.

1348. ×**àðíÿ¢ñê³** (²ãàð) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-скі* àä òàïîí³ìà *Чарняўка* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íåö, æûõàð íàçâàíàé ìÿñöîâàñö³, ïàñåë³ø÷à': *Чарняўскі*. Àáî ïðÿñòûæíàÿ ôîðìà àä àíòðàïîí³ìà *Чорны / Чарнявы* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чарн-яўскі / Чарняў-скі*.

1349. ×**àðîòà** (Àëÿêñåé) - ôîðìà æàí. (àãóëüí.) ðîäó àä *Чарот* - ñåìàíòû÷íàãà âûòâîðó àä àïåëÿòûâà *чарот* 'âûñîêàÿ òðàâÿí³ñòàÿ ðàñë³íà ñÿìåéñòâà àñàêîâûõ, ÿêàÿ ðàñöå ¢ âàäçå ðýê, àç¸ðà¢, íà áàëîòàõ'.

1350. ×**óáàò** (Àëÿêñåé) - òðàíñôàðìàâàíàÿ ïàä íàçî¢í³ê ìóæ÷ûíñêàãà ðîäó ôîðìà ïðûìåòí³êà *Чубаты* - ñåìàíòû÷íàãà âûòâîðà àä àïåëÿòûâà *чубаты* 'ç ÷óáàì'.

1351. ×**óáðûê** (Àëÿêñàíäð) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *чубрык* (óêð. *чубрик* 'êîí÷ûêàì æàíî÷àé êàñû ç óïëåöåíàé ñòóæêàé' (Ãðûí÷.)).

1352. ×**óê³÷îâà** (Íàäçåÿ) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-ова* àä àíòðàïîí³ìà *Чукіч* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чукіч-ова*. ÔÏ: *чукі-чукі* ('âûêë³÷í³ê, ÿê³ ñóïðàâàäæàå ïàäê³äâàííå ìàëîãà äç³öÿö³ (¢âåðõ) íà ðóêàõ äàðîñëàãà') - *чукіч* ('àñîáà, ÿêàÿ ãóòà âûêîíâàå') - *Чукіч* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Чукічова*.

1353. ×**óìàê** (ß¢ãåí³ÿ) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *чумак* 'âîç÷ûê ³ ãàíäëÿð íà Óêðà³íå ³ íà ïî¢äí³ Ðàñ³³, ÿê³ ïåðàâîç³¢ íà âàëàõ ñîëü, ðûáó ³ ³íøûÿ òàâàðû'.

1354. ×**óìàêî¢** (Í³êàí) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì *-оў* àä àíòðàïîí³ìà *Чумак* ç ñåìàíòûêàé 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чумак-оў*. Ãë. ×**óìàê**.

1355. ×**óìà÷ýíêà** (Ðûãîð) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-энка* àä àíòðàïîí³ìà *Чумак* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чумач(к/ч)-энка*. ÔÏ: *чумак* (ñàñò.: íà Óêðà³íå ó 15-19 ñòñò. - âàçàê ³ ãàíäëÿð, ÿê³ ïåðàâîç³¢ íà âàëàõ ñîëü, ðûáó ³ ³íøûÿ òàâàðû) - *Чумак* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Чумачэнка*.

1356. ×**óðûëà** (Óëàäç³ì³ð) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *чурыла* 'íåàõàéíû ÷àëàâåê, ïóäç³ëà, íåëþäç³ìû, äç³êë³âû ÷àëàâåê, ñóãíåé (Íàñ.)' (Àä *чураца* (ðýã.) 'öóðàööà') - *чур-ыл-а*).

1357. ×**óõíîâà** (Àë¸íà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-ова* àä àíòðàïîí³ìà *Чухно* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чухн-ова*. ÔÏ: *Ціхан* (³ìÿ <ãðý÷. *tychon* 'óäà÷à, ïîñïåõ') - *Чышка* (ç 1582) - *Чыхно* > *Чухно* - *Чухнова*. Àáî àä àïåëÿòûâà *чухан* ('òîé, õòî ÷óõàåööà' (ñêðàáå öåëà ö³ ÷àñòêó ÿãî; 'ìàðóäíà, íÿ¢ìåëà, áåç æàäàííÿ øòî-í. ðàá³öü'), ÿê³ ñòà¢ ìÿíóøêàé, ïîòûì ïðîçâ³ø÷àì) - *Чухно* ('òîå, øòî ÷óõàí') - *Чухнова* ('íàø÷àäàê àñîáû ç ïðîçâ³ø÷àì *Чухно* (<*Чухан*)').

1358. ×**ûã³ð** (Àíäðýé) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *чыгір* 'âîäàïàäûìàëüíàå ïðûñòàñàâàííå äëÿ ïàäà÷û âàäû íà ïàë³âàííå ñàäî¢, â³íàãðàäí³êà¢' (Äàëü).

1359. ×**ûãðûí** (Ñÿðãåé) - äðóãàñíàÿ ôîðìà, ïåðøàñíàÿ *Цігрын* - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì *-ын* àä àíòðàïîí³ìà *Цігра* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Цігр-ын*. ÔÏ: *цігра* (ðýã.) ('áóéíàÿ äðàïåæíàÿ ìëåêàêîðìíàÿ æûâ¸ë³íà ñÿìåéñòâà êàøý÷ûõ ç ïàëîñàòàé ñêóðàé', 'òûãð, òûãðûöà') - *Цігра* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Цігрын - Чыгрын*. Ìåíà ãóêà¢ *[ч] - [ц]* - óëàñö³âà íàðîäíàé ìîâå (Ãðîäçåíø÷ûíà, Çýëüâåíñê³ ð-í ³ ³íø.). Ãýòà àäëþñòðàâàíà ¢ àêàäýì³÷íûì äàâåäí³êó "Ïàäðó÷íû ã³ñòàðû÷íû ñëî¢í³ê ñóàñòàíòû¢íàé ëåêñ³ê³" (Ì³íñê, 2013): "*терешня* '÷àðàøíÿ' - *чарэшня*. Çàô³êñàâàíà ÿíî ³ ¢ êí³çå 'Ñëî¢í³ê íàðîäíàé ìîâû Çýëüâåíø÷ûíû'" (à¢òàð Ï.Ó. Ñöÿöêî - Ãðîäíà, 2005). "*Цярэшня*, æ. *Чарэшня. Ушчапіў цярэшню"* (ñ. 135).

1360. ×**ûæîíàê** (²âàí) - âûòâîð ç ñóô³êñàì íåâàðîòîëüíàñö³ *-онак* àä àíòðàïîí³ìà *Чыж* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äç³öÿ) íàçâàíàé àñîáû': *Чыж-онак*. ÔÏ: *чыж* ('íåâÿë³êàÿ ëÿñíàÿ ïòóøêà ñÿìåéñòâà ¢þðêàâûõ') - *Чыж* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Чыжонак*. Àáî íåïàñðýäíà àä àïåëÿòûâà *чыжонак* ('÷ûæûê', äûÿëåêòíû ñóô³êñ *-онак*), ÿê³ íàáû¢ ôóíêöûþ ïðîçâ³ø÷à ïàäç ñòóïåíü ïðàçâàííÿ.

1361. ×**ûæûê** (Àäàì) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-ык* àä àíòðàïîí³ìà *Чыж* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чыж-ык*. ÔÏ: *чыж* ('íåâÿë³êàÿ ëÿñíàÿ ïòóøêà') - *Чыж* (ìÿíóøêà) - *Чыж* (ïðîçâ³ø÷à) - *Чыжык*. Àáî íåïàñðýäíà àä àïåëÿòûâà *чыжык* (òîå, øòî ³ *чыж*) ö³ ïàìÿí.-ëàñê.-çíåâàæ. àä *Чыж* (ïðîçâ³ø÷à).

1362. ×**ûðûêà¢** (Ì³êàëàé) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì *-аў* àä àíòðàïîí³ìà *Чырык* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чырык-аў*. ÔÏ: *чырыкаць* ('òîå, øòî ³ *цырыкаць* 'ø÷àáÿòàöü' (ïðà ïòóøàê)') - *чыр**û**к* ('ïòóøêà, ÿêàÿ ÷ûðûêàå') - *Чырык* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Чырыкаў*. Àáî àä *ч**û**рык* 'íåâÿë³ê³ ÷ûð' (ñêóëà).

1363. ×**ûñöÿêî¢** (Àíäðýé) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì *-оў* àä àíòðàïîí³ìà *Чысцяк* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чысцяк-оў*. ÔÏ: *чысцяк* ('÷ûñöþëÿ', 'ôðàíò'; 'áåëàðó÷êà, ïåñòà' (Äàëü)) - *Чысцяк* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Чысцякоў*.

1364. ×**ýìåð** (Ì³êîëà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *чэмер* òîå, øòî ³ *чамярыца* 'òðàâÿí³ñòàÿ ÿäàâ³òàÿ ëåêàâàÿ ðàñë³íà ñÿìåéñòâà ë³ëåéíûõ ç òî¢ñòûì êàðýí³ø÷àì, áóéíûì âîñòðàêàíå÷íûì ë³ñöåì ³ ìÿö¸ëêàì³ êâåòàê, ÿêàÿ âûêàðûñòî¢âàåööà ¢ ìåäûöûíå'.

1365. ×**ýðêàñàâà** (Ñâÿòëàíà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-ава* àä àíòðàïîí³ìà *Чэркас* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Чэркас-ава*. ÔÏ: *Чэркас* (³ìÿ, ñò. ðýäê.) - *Чэркас* (ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Ч**ý**ркасава - Чэрк**à**сава і Чарк**à**сава.*

(Працяг у наступным нумары.)

¹ 11 (1370) 14 ÑÀÊÀÂ²ÊÀ 2018 ã. Наша слова

Ì³æíàðîäíû äçåíü ðîäíàé ìîâû ¢ Ëóæêàõ

Íàñòà¢í³ê³ ³ âó÷í³ Ëóæêà¢ñêàé ñÿðýäíÿé øêîëû Øàðêà¢ø÷ûíñêàãà ðà¸íà çëàäç³ë³ ñâÿòà, ïðûñâå÷àíàå Ì³æíàðîäíàìó äíþ ðîäíàé ìîâû. Øêîëà ãàñö³ííà ñóñòðýëà ¢äçåëüí³êà¢ íàðîäíàãà ë³òàðàòóðíà-ìóçû÷íàãà àá'ÿäíàííÿ "Ñâ³òàíàê" Êàöÿðûíó Ñîñíà, Íàäçåþ Âàéöþëü, Ëþäì³ëó Àðäûíñêóþ ³ âÿäîìóþ ãðàìàäñêóþ äçÿÿ÷êó Àäó Ýëüâ¢íó Ðàé÷îíàê, çàñíàâàëüí³öó ÷àòûðîõ ìóçåÿ¢ ó â¸ñöû Ãåðìàíàâ³÷û. Íàãîäàé ñóñòðýööà ñòàëà âûäàííå êí³ã³ Ëþäì³ëû ²îñ³ôà¢íû Àðäûíñêàé äëÿ äçÿöåé "Áåëû áóñåë".

Ãýòû çàíîð³ê âåðøà¢ ³ àïàâÿäàííÿ¢ äëÿ äçÿöåé âûçíà÷àåööà íå òîëüê³ äóøý¢íûì³, ïî¢íûì³ äàáðûí³ ³ æûöö¸âàé ìóäðàñö³ ë³òàðàòóðíûì³ òâîðàì³, àëå ³ ³ëþñòðàöûÿì³, ñòâîðàíûì³ ìàëåíüê³ì³ ÷ûòà÷àì³.

Ëþáîâü äà ïðûðîäû ðîäíàãà êðàþ àäëþñòðî¢âàåööà ¢ ïî¢íûõ çàì³ëàâàíàñö³ ïåéçàæàõ, ïà-ìàéñòýðñêó àï³ñàíûõ ñëîâàì, ³ ¢ "Ïòóøûíàé òýìàòûöû". Ó êí³çå çìåø÷àíûÿ íåêàëüê³ òâîðà¢, ïðûñâå÷àíûõ êðûëàòûì ñÿáðàì. Ãýòà âåðøû "Øïàê³", "Ïòàõ³ ÷ûðâîíûÿ - ñíåã³ðû", "Äçÿöåë" ³ ³íøûÿ.

Óñå âåðøû Ëþäì³ëû ²îñ³ôà¢íû àá'ÿäíî¢âàå àäíî - ãëûáîêàÿ ³ ¢çí¸ñëàÿ ïà÷óöö¸ - ëþáî¢ äà ðîäíàãà êðàþ. Ãàëî¢íàå, ÷ûì à¢òàð äçÿë³ööà ñà ñâà³ì³ ÷ûòà÷àì³ ¢ñ³õ óçðîñòà¢ - ãýòà ãîíàð çà ñâàþ ìàëóþ ðàäç³ìó ³ ëþáî¢ äà ÿå. ¨þ äûõàþöü âåðøû "Áåëû áóñåë", "Ã³ìí â¸ñê³ Àëåàøê³", "Øàðêà¢ø÷ûíñê³ êðàé", "Ðàäç³ìà", "Øàðêà¢ø÷ûíñêàÿ êðûí³÷êà".

Ëþäì³ëà ²îñ³ôà¢íà ¢ïý¢íåíà: òîëüê³ òîé ÷àëàâåê, ÿê³ ñàïðà¢äû ëþá³öü ñâàþ êðà³íó, ìîæà ïðûíÿñö³ ïë¸í ãýòàé çÿìë³. Ãýòà - áóäó÷ûíÿ Áåëàðóñ³. Òàìó àäðàñóå ìàëåíüê³ì ÷ûòà÷àì âåðøû ç âîáðàçàì³ äçåòàê, ÿê³ÿ ãàíàðàööà òûì, øòî ÿíû áåëàðóñû.

Òâîðû íå àáì³íàå áîëü, çà ì³íóëàå ãýòàé çÿìë³, òàìó ï³øà Ëþäì³ëà ²îñ³ôà¢íà ³ âåðøû íà âàåííóþ òýìàòûêó. Ìà¢êë³âûì³ ñâåäêàì³ òûõ ïàäçåé ñ¸ííÿ ç'ÿ¢ëÿþööà àáåë³ñê³, ÿê³ÿ ñóñòðàêàþööà ¢ êîæíàé â¸ñöû íàøàãà êðàþ. Àá ãýòûì âåðø "Àáåë³ñê".

Êîæíû ÷àëàâåê ïàâ³íåí óñâåäàìëÿöü êàøòî¢íàñöü ðîäíàãà ñëîâà, àëå ïàýò àä÷óâàå ÿãî àñàáë³âà âîñòðà. Ç àñàáë³âàé àäêàçíàñöþ âûêàðûñòî¢âàå ñëîâà Ëþäì³ëà ²îñ³ôà¢íà, ç àñàáë³âûì çàì³ëàâàííåì ï³øà ïðà ÿãî ¢ âåðøàõ "Ðîäíàÿ ìîâà", "Ìàÿ ìîâà".

"Áåëû áóñåë" - çíà÷íàÿ ïàäçåÿ ¢ æûöö³ Ëþäì³ëû ²îñ³ôà¢íû Àðäûíñêàé ³ êóëüòóðíàãà àñÿðîäêà íàøàãà ðà¸íà. Àäáûëàñÿ ÿíà äçÿêóþ÷û ê³ðà¢í³êó êóëüòóðíà-àñâåòí³öêàãà öýíòðà ³ìÿ ßçýïà Äðàçäîâ³÷à Àäçå Ýëüâ¢íå Ðàé÷îíàê, Ëþäì³ëå Ñâàòî¢ñêàé ³ ³íøûì ñÿáðàì ïàýòê³, øòî ¢äçåëüí³÷àë³ ¢ çáîðû ñðîäêà¢, ç äàïàìîãàé ÿê³õ Ëþäì³ëà ²îñ³ôà¢íà ïàäðûõòàâàëà äà äðóêó ³ âûäàëà êí³ãó äëÿ ìàëåíüê³õ ÷ûòà÷î¢.

Ïàä ÷àñ ë³òàðàòóðíàé ñóñòðý÷û, âó÷í³ 5-8 êëàñà¢ äýêëàìàâàë³ âåðøû ç êí³ã³. Êàöÿðûíà Ìàð'ÿíà¢íà Ñîñíà ³ Íàäçåÿ ²âàíà¢íà Âàéöþëü òàêñàìà ïàçíà¸ì³ë³ äçÿöåé ñà ñâà¸é òâîð÷àñöþ íàòõí¸íà ïðà÷ûòà¢øû òâîðû.

Íåìàã÷ûìà áûëî ¢ Ì³æíàðîäíû äçåíü ðîäíàé ìîâû àáì³íóöü óâàãàé 160-ãîääçå ç äíÿ íàðàäæýííÿ Ëàçàðà Ïåðýëüìàíà - óðàäæýíöà Ëóæêî¢, ÿê³ âÿäîìû âà ¢ñ³ì ñâåöå, ÿê ìîâàçíà¢öà, øòî ñòàÿ¢ ëÿ âûòîêà¢ àäðàäæýííÿ ³¢ðûòó. ßãî íàìàãàííÿì³ ìîâà, ÿêàÿ ç ²² ñò. í.ý. áûëà ìîâàé ìàë³òâà¢ ñòàëà ñðîäêàì çíîñ³í 9 ì³ëü¸íà¢ ÷àëàâåê.

Ë³òàðàòóðíàÿ ñóñòðý÷à ïðûíåñëà ïðûñóòíûì íåàáûÿêóþ àñàëîäó, àëå ³ øýðàã ñòàíî¢÷ûõ ýìîöûé àä çíîñ³í ç ö³êàâûì³ òâîð÷ûì³ ëþäçüì³ ³ ñòàëà äàáðûì ïà÷àòêàì ó øêîëå Ãîäà ìàëîé ðàäç³ìû. Âó÷í³ ïðûíÿë³ àêòû¢íû ¢äçåë ó ñâÿöå, ÷ûòàë³ âåðøû, ñïÿâàë³ ïåñí³ íà ðîäíàé ìîâå.

Ëóæêà¢ñêàÿ ÑØ - àäíà ç ëåïøûõ øêîë ðà¸íà, äçå íàäàåööà âÿë³êàÿ ¢âàãà äóõî¢íàìó, ýêàëàã³÷íàìó ³ ïàòðûÿòû÷íàìó âûõàâàííþ âó÷íÿ¢. Øêîëà ñóïðàöî¢í³÷àå ç Ëóæêà¢ñê³ì ëÿñí³öòâàì. ßíà ¢ðàæâàå ìíîñòâàì ïðûãîæûõ êâåòàê, àñàáë³âà çàç³¢ëÿå íàâåäâàëüí³êà¢ ç³ìîâû ñàä ç ýêçàòû÷íûì³ ðàñë³íàì³.

Ö³êàâàÿ ³ çìÿñòî¢íàÿ ïðàãðàìà áûëà ïàäðûõòàâàíà íàñòà¢í³êàì³ áåëàðóñêàé ìîâû Âåðøàëîâ³÷ Í.Â., Ðàäçåâ³÷ Í.Ó., ìóçû÷íàå àôàðìëåííå Ã³ðýé Ë.Ì. Ãàëî¢íû ³í³öûÿòàð ³ àðãàí³çàòàð ìåðàïðûåìñòâà - Ëàïàöêàÿ À.Ó. Ìåðàïðûåìñòâà çàêîí÷ûëàñÿ ïåñíÿé "Ìàëåíüêàÿ Ðàäç³ìà" íà ñëîâû Ëþäì³ëû Àðäûíñêàé, ìóçûêà Ãàííû Øàêîëû, ó âûêàíàíí³ âàêàëüíàãà ãóðòà øêîëû.

Ïðà ñâàå ¢ðàæàíí³ àá ñâÿöå Ëþäì³ëà Àðäûíñêàÿ íàï³ñàëà âåðø.

ÑÂßÒÀ ÌÎÂÛ

Ïîëå ãðýëà ñíåæíûÿ áàê³,
Ñîíåéêà ïðàäâåñíå àáÿöàëà,
Àëà÷ê³ ¢ ëåñå àæûâàë³,
² ëàçà ñâÿòêåëà ëÿ ðàê³.

Ãîðíûÿ ³ Ëîæíûÿ Æóê³...
Øëÿõ ïðàç³õ ëÿæûöü íåâû ïàäêîâà:
Ìû íà ñâÿòà åäçåì ðîäíàé ìîâû,
Â¸ñà÷ê³ ì³ëãàþöü, âîñü Ëóæê³.

Íà êðà¸ê Øàðêî¢ø÷ûíñêàé çÿìë³,
Äçå ç Ãëûáîöêàé Ìíþö³öà ³ìêíåööà,
Ïðàáÿæûöü ³ ¢ Äç³ñíó ¢ë³âàööà,
Ìîâó ïàäòðûìàöü ñâàþ ïðûéøë³.

Ó øêîëå ø÷ûðà ñóñòðàêàþöü íàñ,
Äçå íà ðîäíàé ìîâå íàâó÷àþöü.
Ó ÿê³ í³ ¢âîéäçåø ñâåòëû êëàñ,
Âàñ ïà-áåëàðóñêó ïðûâ³òàþöü.

Ìîâà ¢ çàëó ïðûâÿëà äçÿöåé,
Ë¸ãêàêðûëàé ïòóøêàé óçëÿòàëà.
²ñïÿâàëà çâîíêà, é ø÷àáÿòàëà.
Âîñü êàá áà÷û¢ Áóðà÷îê Ìàöåé!

Ðàäóå àäíà ç óñ³õ íàäçåé,
Øòî íàø÷àäê³ ìîâó íå ïàê³íóöü,
Çáåðàãóöü ³ íå äàäóöü çàã³íóöü.
Ñòàíå ñàìàé ðîäíàé äëÿ ëþäçåé.

Íàø êàð.,
г. п. Шаркаўшчына.

Ó ÊÀÖ «Ãàðàäàîê» ó Ì³æíàðîäíû äçåíü ðîäíàé ìîâû àäçíà÷ûë³ ðóïë³¢öà¢ ðîäíàãà ñëîâà Ãàðàäî÷÷ûíû

21 ëþòàãà ¢ ðà¸ííàé á³áë³ÿòýöû ïðàéøëà ³ìïðýçà «Øàíóé ðîäíóþ ìîâó» íà ÿêîé àäáûëàñÿ ðàçìîâà ïðà ñòàí áåëàðóñêàé ìîâû ¢ ñ³ñòýìå àäóêàöû³, êóëüòóðû ðà¸íà. Ïàä ÷àñ ìåðàïðûåìñòâà áûë³ ïðà÷ûòàíû âåðøû ³ âûêàíàíà à¢òýíòû÷íàÿ ïåñíÿ êàëåêòûâàì «Ãëåéíà», à òàêñàìà ïðàéøëî ¢çíàãàðîäæàííå àêòû¢íûõ ïðûõ³ëüí³êà¢ áåëàðóñêàé ìîâû Ãàðàäîöêàãà ðà¸íà.

Àäêðûëà ñâÿòà ñóïðàöî¢í³öà á³áë³ÿòýê³ Ñâÿòëàíà Áàáóðîâà, ÿêàÿ ðàñïàâÿëà ïðà ã³ñòîðûþ ¢çí³êíåííÿ Ì³æíàðîäíàãà äíÿ ðîäíàé ìîâû ³ ÿãî ñâÿòêàâàííå íà Áåëàðóñ³. Ñòàðøûíÿ Ãàðàäîöêàé Ðàäû ÃÀ «ÒÁÌ ³ìÿ Ô. Ñêàðûíû» Ëåàí³ä Ãàðàäàâû ðàñïàâ¸¢ ïðà ã³ñòîðûþ ¢òâàðýííÿ ³ äçåéíàñö³ Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû íà Ãàðàäî÷÷ûíå, àñàáë³âà ñïûí³¢øûñÿ íà ïðàâÿäçåíí³ ë³òàðàòóðíà-êðàÿçíà¢÷ûõ ÷ûòàííÿ¢ «Ïàýìà „Òàðàñ íà

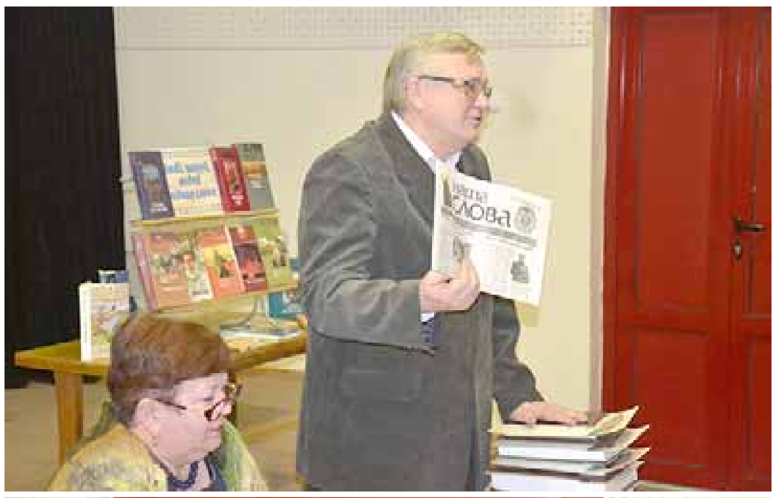

Ïàðíàñå“: çäàáûòê³ ³ ïðàáëåìû», ÿê³ÿ ñïðûÿë³ ìåìàðûÿë³çàöû³ à¢òàðà ïàýìû Êàíñòàíö³íà Âåðàí³öûíà ³ ãàëî¢íàãà ãåðîÿ ïàýìû — Òàðàñà íà Ãàðàäîöêàé çÿìë³: êàëÿ êðàÿçíà¢÷àãà ìóçåÿ, ó â. Àñòðà¢ëÿíå ³ êàëÿ öýíòðàëüíàãà ñêâåðà ðàéöýíòðà.

Çàãàä÷ûöà ìåòàäû÷íàãà êàá³íåòà àääçåëà àäóêàöû³ Àë¸íà Êóëàêîâà ðàñïàâÿëà ïðà ñòàí âûêàðûñòàííÿ áåëàðóñêàé ìîâû ¢ øêîëàõ ðà¸íà, ïàäðûõòî¢êó äûïëàìàíòà¢ àáëàñíîé àë³ìï³ÿäû ïà áåëàðóñêàé ìîâå ¢ ÑØ ¹ 1. Ïðûñóòíûÿ äàâåäàë³ñÿ, øòî ¢ äàë¸ê³ì 1926 ãîäçå ¢ñå øêîëû ðà¸íà íàâó÷àë³ äçÿöåé íà áåëàðóñêàé ìîâå. Á³áë³ÿòýêàð ïåðøàé êàòýãîðû³ Êàöÿðûíà Áàíäàðûñåâà ðàñïàâÿëà ïðà ïðàöó á³áë³ÿòýê ðà¸íà ïà ïàïóëÿðûçàöû³ áåëàðóñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢ ³ ³õ êí³ã ó ðà¸ííàé ñåòöû á³áë³ÿòýê, à Ë³ëåÿ Ðýçê³íà ê³ðà¢í³öà íàðîäíàãà ôàëüêëîðíàãà êàëåêòûâà «Ãëåéíà» ïàâåäàì³ëà ¢äçåëüí³êàì ³ìïðýçû ïðà çáîð à¢òýíòû÷íûõ íàðîäíûõ ïåñåíü ó Ãàðàäîöê³ì êðà³ ³ ðàçàì ç óäçåëüí³êàì³ êàëåêòûâà âûêàíàë³ ïåñíþ «Çàðà, ìàÿ çàðàíà÷êà», ÿêàÿ áûëà çàï³ñàíà ¢ â. Ìàð÷àíê³ íà ¢ñõîäçå Ãàðàäî÷÷ûíû.

Ïîòûì äëÿ ïðûñóòíûõ âó÷íÿì³ ÑØ ¹ 1 áûë³ âûäàòíà ïðà÷ûòàíû áåëàðóñê³ÿ âåðøû: ß. Êóïàëû «Ñïàä÷ûíà», Ï. Áðî¢ê³ «Êàë³ ëàñêà», Ä. Á³÷ýëü «Ðîäíàå ñëîâà», Ï. Ïðàíóçû «Ìîâà», Ï. Ïàí÷àíê³ «Ðîäíàÿ ìîâà».

Àðãàí³çàòàðû ñâÿòà - ìåòàäû÷íû êàá³íåò àääçåëà àäóêàöû³, ñïîðòó ³ òóðûçìó, Öýíòð òðàäûöûéíàé êóëüòóðû ³ íàðîäíàé òâîð÷àñö³, ðàéá³áë³ÿòýêà àäçíà÷ûë³ ãðàìàòàì³ àêòû¢íûõ ïðûõ³ëüí³êà¢ ðîäíàãà ñëîâà ¢ Ãàðàäîöê³ì ðà¸íå: ÷ûòà÷î¢ áåëàðóñê³õ êí³ã ðàéá³áë³ÿòýê³, ñïåâàêî¢ íàðîäíûõ ïåñåíü, äûïëàìàíòà¢ àáëàñíîé àë³ìï³ÿäû ïà áåëàðóñêàé ìîâå ³ ë³òàðàòóðû ³ ³õ íàñòà¢í³ö.

À àä ³ìÿ Ãàðàäîöêàé Ðàäû ÒÁÌ ³ìÿ Ô. Ñêàðûíû ¢ñ³ì ðóïë³¢öàì ðîäíàãà ñëîâà áûë³ ¢ðó÷àíû áåëàðóñê³ÿ êí³ã³ ³ áûëî ïàæàäàíà âûï³ñâàöü ³ ÷ûòàöü ãàçåòó ÒÁÌ «Íàøà ñëîâà», à òàêñàìà øòîäç¸ííà êàðûñòàööà ðîäíàé ìîâàé.

Ë. Àíòîíà¢.

Àñîáà ãîäà

Ó Ìàã³ë¸âå ¢æî øîñòû ðàç çàïàð ãðàìàäçÿíñêàÿ ³í³öûÿòûâà "Ãðàìàäñê³ ìàã³ñòðàò" âûçíà÷ûëà íàì³íàíòà¢ íà çâàííå "Àñîáà ãîäà" ³ "Ïàäçåÿ ãîäà" 2017 ãîäà ïà âåðñ³³ “Ãðàìàäñòâà”.

28 ñòóäçåíÿ 1577 ã. óêàçàì êàðàëÿ ïîëüñêàãà ³ âÿë³êàãà êíÿçÿ ë³òî¢ñêàãà Ñòýôàíà Áàòîðûÿ ãîðàäó Ìàã³ë¸âó áûëî íàäàäçåíà ïî¢íàå Ìàãäýáóðãñêàå ïðàâà (ïðàâà íà ñàìàê³ðàâàííå, ïàâîäëå ÿêîãà ãîðàä àòðûìë³âà¢ ýêàíàì³÷íóþ ³ ïý¢íóþ ïàë³òû÷íóþ ñâàáîäó ³ âûá³ðà¢ ç øýðàãó ãðàìàäçÿíà¢ ãàðàäñê³ ìàã³ñòðàò) ³ ïåðøû ãåðá. Äàðý÷û, òîé ãåðá çíà÷íà àäðîçí³âà¢ñÿ àä ñó÷àñíàãà, ÿê³ áû¢ àòðûìàíû ïàñëÿ çí³ø÷ýííÿ ¢ 1661 ã. ìàñêî¢ñêàãà ãàðí³çîíà. Ïàñëÿ òûõ êðûâàâûõ ïàäçåé ãîðàä, ÿê³ çáðîÿé äàêàçà¢ ñâàþ ãîäíàñöü, áû¢ ïðûðà¢íàâàíû ¢ ïðàâàõ äà Â³ëüí³.

Òàìó íåâûïàäêîâà, øòî ìåíàâ³òà 28 ñòóäçåíÿ ¢ Ìàã³ë¸âå àäáûëîñÿ êàí÷àòêîâàå ïàäâÿäçåííå âûí³êà¢ ³ âûçíà÷ýííå ëà¢ðýàòà¢ ó Ãðàìàäñê³ì öýíòðû "Êîëà", óðà÷ûñòàå ¢ðó÷ýííå ïðýì³³ "×àëàâåê ãîäà" ³ "Ïàäçåÿ ãîäà".

Çàãàäçÿ àäáûëîñÿ ïàñåäæàííå ãðàìàäçÿíñêàé ³í³öûÿòûâû "Ãðàìàäñê³ ìàã³ñòðàò"- ñóïîëüíàñö³ ëþäçåé, íåàáûÿêàâûõ äà ë¸ñó ðîäíàãà ãîðàäà, íà ÿê³ì áû¢ âûçíà÷àíû øîðò-ë³ñò íàì³íàíòà¢ íà ãðàìàäñêóþ Ïðýì³þ "Àñîáà ãîäà" ³ "Ïàäçåÿ ãîäà" - 2017. Ñï³ñ ïðýòýíäýíòà¢ àá³ðà¢ñÿ ç ïàäçåé, ÿê³ÿ àäáûâàë³ñÿ öÿãàì 2017 ãîäà ¢ Ìàã³ë¸âå ³ âûêë³êàë³ ðýçàíàíñ ñÿðîä ãðàìàäñòâà. Ãýòûì ðàçàì äàáîð ïðàâîäç³¢ñÿ ç 84 ïàäçåé ³ 15 ãðàìàäçÿí. Íàì³íàíòàì³ áûë³ àáðàíûÿ 5 àñîáà¢ ³ 7 ïàäçåÿ¢, äçåéíàñöü ÿê³õ âûêë³êàëà íàéáîëüøû ðýçàíàíñ ¢ ãðàìàäñòâå.

Ïðýì³ÿ âûäàâàëàñÿ ¢ äçâþõ íàì³íàöûÿõ: "Ïàäçåÿ ãîäà" ³ "×àëàâåê ãîäà". Âÿäî¢öà, ìàã³ë¸¢ñê³ ã³ñòîðûê ²ãàð Ïóøê³í, ðàñòëóìà÷û¢ ïðûñóòíûì, øòî àñíî¢íàÿ ìýòà íàì³íàöû³ - âûÿâ³öü ãðàìàäñê³õ ë³äàðà¢, ÿê³ÿ íà ãðàìàäñê³õ ïà÷àòêàõ çðàá³ë³ íàø ãîðàä áîëüø óòóëüíûì, ïðàâÿë³ ìåðàïðûåìñòâû, ÿê³ÿ ñòàë³ ïàäçåÿì³ äëÿ Ìàã³ë¸âà. Ñï³ñ êàíäûäàòà¢ áû¢ ïàäðûõòàâàíû ìåòàäàì íàâóêîâàãà êàíòýíò-àíàë³çó, ÿê³ çðàá³ëà ãðóïà âûïóñêí³êî¢ Ìàã³ë¸¢ñêàãà äçÿðæà¢íàãà ¢í³âåðñ³òýòà. Çà àñíîâó ³íôàðìàöû³ áûë³ ¢çÿòûÿ òðû àñíî¢íûÿ ìàã³ë¸¢ñê³ÿ âûäàíí³, à òàêñàìà ³íòýðíýò-ðýñóðñû. Ïîòûì, êàë³ ç ïåðàìîæöà¢ áû¢ ñêëàäçåíû short-list, ó àäïàâåäíûõ ñóïîëêàõ ñàöûÿëüíûõ ñåòàê, à òàêñàìà íà ñàéöå "Ãðàìàäñêàãà ìàã³ñòðàòà" àäáûëîñÿ ãàëàñàâàííå, äçå ³ áûë³ âûçíà÷àíû ïåðàìîæöû.

Äàðý÷û, âûá³ðàöü áûëî ç ÷àãî. Òàê, ó íàì³íàöûþ "Ïàäçåÿ ãîäà" òðàï³ë³ òàê³ÿ ïðàåêòû:

Êóëüòóðíû ïðàåêò "Âåðøû íà ñöåíàõ";

Ôýñò àìàòàðñê³õ ô³ëüìà¢ "Ñë³âû";

Àðò-ïðàåêò "Ñàáàêà ×àêà";

Óñòàëÿâàííå ïàìÿòíàãà çíàêà Ìàêñ³ìó Áàãäàíîâ³÷ó;

Ïðàåêò "Íàâó÷àëüíûÿ ñõåìû äëÿ òàíöà¢ íà âóë³öàõ Ìàã³ë¸âà;

Ë³òàðàòóðíà-òâîð÷û ïðàåêò "Ïÿöü âå÷àðî¢" ó á³áë³ÿòýêàõ Ìàã³ë¸âà.

Àëå íÿãëåäçÿ÷û íà òîå, øòî êîæíàÿ ç ãýòûõ ³í³öûÿòûâà¢ âàðòàÿ áûöü óçÿòàé íà ¢çáðàåííå ¢ ëþáûì ãîðàäçå Áåëàðóñ³, ïåðàìîãó àòðûìà¢ êóëüòóðíû ïðàåêò "Âåðøû íà ñöåíàõ".

Íàì³íàíòàì³ íà Ïðýì³þ "Àñîáà ãîäà" ñòàë³:

Áàðûñà¢ ²ãàð - çìàãàåööà çà áóäà¢í³öòâà íîâàãà ñàöûÿëüíàãà àá'åêòà ¢ ì³êðàðà¸íå Öÿðîõ³íà ã. Ìàã³ë¸âà; àêòû¢íà ïðàòýñòàâà¢ ñóïðàöü óñòàëÿâàííÿ ¢ Ìàã³ë¸âå ïîìí³êó Ðàñ³éñêàìó öàðó Ì³êàëàþ ²²; àðãàí³çàòàð êàìïàí³³ ïà ¢ñòàëÿâàíí³ ¢ Ìàã³ë¸âå ïîìí³êà ë³òàðàòàðó, ãðàìàäñêàìó äçåÿ÷ó 20-õ ãàäî¢ ì³íóëàãà ñòàãîääçÿ ³ ïåðøàìó ñòàðøûí³ áåëàðóñêàãà ñàâåöêàãà ¢ðàäó Ç³ì³öåðó Æûëóíîâ³÷ó.

Áóëàâàöê³ Ì³õàñü - ãðàìàäñê³ ïðàâààáàðîíöà, ïàýò, ë³òàðàòàð; çìàãàåööà ç ìàã³ë¸¢ñê³ì³ ÷ûíî¢í³êàì³ çà ïðàâû ãðàìàäçÿí. Âûäà¢ êí³ãó-ã³ñòîðûþ çìàãàííÿ ç óëàäàì³ çà ¢æûâàííå áåëàðóñêàé ìîâû ¢ ãðàìàäñê³ì àñÿðîäêó Ìàã³ë¸âà.

Ë³ñî¢ñê³ Àëåã - àìàòàð ³ êàëåêöûÿíåð ñòàðàæûòíûõ ôîòà Ìàã³ë¸âà, àðãàí³çàòàð ôîòà-âûñòàâû "Íåâÿäîìû Ìàã³ë¸¢", âûäàå çà ñâîé êîøò êí³ã³ ïðà Ìàã³ë¸¢.

Ë³ö³í Àëÿêñàíäð, Øàíäàðîâ³÷ ²ãà - àðãàí³çàòàðû ïðàåêòó "Âóçåë æûööÿ".

Øàíöà¢ Óëàäç³ì³ð - óäçåëüí³ê êàìïàí³³ ïà à÷ûñòöû "Ñâÿòîãà âîçåðà" ¢ Ìàã³ë¸âå. Âûñòóï³¢ ç ³í³öûÿòûâàé ïàáóäàâàöü ñàöûÿëüíûÿ àá'åêòû çàìåñò "Òðûóìôàëüíàé àðê³" íà Ìåíñêàé øàøû.

×àëàâåêàì ãîäà, òàêñàìà ¢ æîðñòêàé êàíêóðýíòíàé áàðàöüáå, áû¢ àáðàíû Ë³ñî¢ñê³ Àëåã, àéö³øí³ê ç Áàâàðû³, ÿê³ çá³ðàå ç óñÿãî ñâåòó äà¢í³ÿ ôîòàêàðòê³ Ìàã³ë¸âà, òðàö³öü òûñÿ÷û å¢ðà ³ äçÿë³ööà ³ì³ áÿñïëàòíà. Ëåòàñü áûëî äçâå âûñòàâû ÿãî ôîòàêàëåêöû³.

Àëåã Äçÿ÷êî¢,
"Чалавек года" - 2016, кіраўнік магілёўскай гарадской арганізацыі ТБМ.

Ëà¢ðýàòû ïðýì³³ ³ìÿ Â³êòàðà Ñûðûöû

Ïðàåêòû "Æûâàÿ ìîâà" ³ ¢øàíàâàííå ïàìÿö³ ïà¢ñòàíöà¢ 1863 ãîäà, àðãàí³çàâàíûÿ ñÿáðàì³ ÒÁÌ ³ ÁÍÔ ¢ ðýã³¸íàõ, ñòàë³ ¢ ãýòûì ãîäçå ëà¢ðýàòàì³ ïðýì³³ ³ìÿ Â³êòàðà Ñûðûöû, ÿêàÿ áûëà çàñíàâàíàÿ Ïðàâààáàðîí÷à-àñâåòí³öê³ì ãðàìàäñê³ì àá'ÿäíàííåì "Ðóõ "Çà Ñâàáîäó".

- Ïðýì³ÿ ³ìÿ Â³êòàðà Ñûðûöû ïà¢ñòàëà ¢ 2016 ãîäçå. Â³êòàð Ñûðûöà - âÿäîìû ÷àëàâåê, äóìàþ íå òîëüê³ ¢ Áàðàíàâ³÷àõ, äçå ¸í æû¢, óçíà÷àëüâà¢ ãàðàäñêóþ ñóïîëêó Ðóõó "Çà Ñâàáîäó", ÒÁÌ, àá'ÿäíî¢âà¢ âÿë³êóþ êîëüêàñöü ìÿñöîâûõ àêòûâ³ñòà¢, à¢òàð, ³í³öûÿòàð øìàòë³ê³õ ìåðàïðûåìñòâà¢, êàíôåðýíöûé, Ì³ëàâ³äàñêàãà ôåñòûâàëþ. Ïàñëÿ ÿãîíàé ñìåðö³ Ðóõ ïðûíÿ¢ ðàøýííå çàñíàâàöü ïðýì³þ ÿãîíàãà ³ìÿ, - íàãàäà¢ ñòàðøûíÿ ÏÀÃÀ "Ðóõ "Çà Ñâàáîäó" Þðûé Ãóáàðýâ³÷.

Ïà ÿãîíûõ ñëîâàõ, íà ñ¸ííÿ ³ñíóþöü äçÿñÿòê³ ³í³öûÿòûâà¢, ÿê³ÿ ìîæíà ïàðà¢íàöü ïà ñòóïåí³ çíà÷íàñö³ ç òûì, øòî àäáûâàåööà íà íàöûÿíàëüíûì óçðî¢í³.

- Ñ¸ííÿ íà ñëûõó Ìåíñê, àëå ëþäç³ ¢ ìàëûõ ìÿñòý÷êàõ ðîáÿöü âàæíóþ ñïðàâó, ÿêàÿ àá'ÿäíî¢âàå äçÿñÿòê³ ëþäçåé ³ ãýòà ïà ìàøòàáàõ òîå æ, øòî ³ ñîòí³ ö³ òûñÿ÷û ¢ Ìåíñêó, - ïàäêðýñë³¢ ñòàðøûíÿ àðãàí³çàöû³. - Çàäà÷à ïðýì³³ - ïàäòðûìêà äîáðûõ ³í³öûÿòûâà¢, âàðòûõ óâàã³. Ó ãýòûì ãîäçå ¢ âûí³êó ãàëàñàâàííÿ Ðàäû Ðóõó "Çà Ñâàáîäó" ëà¢ðýàòàì³ ñòàë³ àðãàí³çàòàðû äçâþõ ³í³öûÿòûâà¢ - ç Ïîëàöêà Âîëüãà Äàìàñê³íà ("Æûâàÿ ìîâà") ³ ç Ë³ä÷ûíû Â³òîëüä Àøóðàê, Âàëåð Ì³íåö ³ Ñÿðãåé Ïàíòóñ (óøàíàâàííå ïàìÿö³ ïà¢ñòàíöà¢ 1863 ãîäà).

Ïàäçÿêàâà¢ çà ¢çíàãàðîäó ñÿáðà Ñîéìó Ïàðòû³ ÁÍÔ Â³òîëüä Àøóðàê:

- Íàäàëåé ìû ïëàíóåì ïðàöÿãâàöü áûöü àêòû¢íûì³, íàñòûðíûì³. Ìîæà, ³ ñìåøíà ïðàãó÷ûöü, àëå íàñïå¢ ÷àñ äýêàìóí³çàöû³, ³ ìû ïëàíóåì ó íàøûì àñÿðîäêó ðàá³öü óñ¸, êàá çäçåéñí³öü ãýòóþ ìýòó. Ìîæà, ãýòà ãðàíäû¸çíàÿ ³äýÿ, àëå òðýáà áûöü ðýàë³ñòàì³ ³ ³ ñòàâ³öü íåìàã÷ûìûÿ çàäà÷û, - óïý¢íåíû Àøóðàê.

- Êàë³ ñòâàðà¢ñÿ ïðàåêò "Æûâàÿ ìîâà", ìû íå äóìàë³ ïðà íåéê³ÿ ¢çíàãàðîäû, ðàá³ë³ ÿå äëÿ ãðàìàäñòâà. ² ¢âåñü ãîä ÿ õâàëÿâàëàñÿ, øòî íàì íå äàçâîëÿöü, áû¢ ñêåïòû÷íû íàñòðîé. Àëå ¢ñ¸ äîáðà, ëþäçÿì ö³êàâà, ÿíû ïðûõîäçÿöü, ÷àêàþöü íàñòóïíûõ ñóñòðý÷à¢. Áóäçåì ïðàöÿãâàöü ïðàöàâàöü, "Æûâàÿ ìîâà" æûâå ³ áóäçå æûöü, - ñêàçàëà ñÿáðà Ñîéìó Ïàðòû³ ÁÍÔ Âîëüãà Äàìàñê³íà.

“Íîâû ÷àñ”.

Ó Ë³äçå ïðàéøî¢ ïåðøû ýòàï Ì³æíàðîäíàãà óëüòðàìàðàôîíó "Ñàìàïåðàäîëåííå"

Ñîíå÷íàé ìàðîçíà-ëåãêàäóìíàé íÿäçåëüíàé ðàí³öàé 4 ñàêàâ³êà çàâÿðøû¢ñÿ ¢ Ë³äçå ïåðøû ýòàï Ì³æíàðîäíàãà ôýñòó-óëüòðàìàðàôîíó "Ñàìàïåðàäîëåííå".

Íàçâà ôýñòó "Ñàìàïåðàäîëåííå" âåëüì³ ñ³ìâàë³÷íàå. Óäçåëüí³êàì ïðûéøëîñÿ ïåðààäîëüâàöü íå òîëüê³ ñÿáå ³ äûñòàíöûþ, àëå ³ êàïðûçû íàäâîð'ÿ, ÿêîìó ¢çäóìàëàñÿ ¢ ïåðøûÿ äí³ êàëÿíäàðíàé âÿñíû ¢çáàäç¸ðûöü íàñ ëàñêàâàé çàâ³ðóõàé

Íàòõí³öåëü ³ àäç³í ç àðãàí³çàòàðà¢ ë³äñêàãà óëüòðàìàðàôîíó, ñòàðøûíÿ Ë³äñêàé àðãàí³çàöû³ ÒÁÌ ³ìÿ Ô. Ñêàðûíû Ëåàí³ä Àíàöêà, ÿê³ ¢æî íåàäíàðàçîâà ïðûìà¢ óäçåë ó óëüòðàìàðàôîíñê³õ çàáåãàõ âûêàçà¢ñÿ, øòî ïàä÷àñ çàáåãó "ãàëî¢íàå íå çìàêðýöü ³ íå çìåðçíóöü". Ïåðøàÿ ïðàáëåìà áûëà çíÿòà íàäâîð'åì, ³ çìàêðýöü íà äûñòàíöû³ áûëî íÿïðîñòà. Öÿæýé áûëî íå çìåðçíóöü.

Ìàã÷ûìà, ç-çà êàïðûçà¢ ïðûðîäû, íå ¢ñå ¢äçåëüí³ê³ óëüòðàìàðàôîíó, ÿê³ÿ äàñëàë³ ñâàå çàÿ¢ê³, çìàãë³ ïðûíÿöü ó ³ì óäçåë. Ðàíåé ìû ¢æî ï³ñàë³, øòî äëÿ ¢äçåëó ¢ çàáåãàõ çàÿ¢ê³ äàñëàë³ 32 ÷àëàâåê³, àëå ¢ ñïàáîð³öòâàõ ïðûíÿë³ ¢äçåë òîëüê³ äâàööàöü.

Óäçåëüí³ê³ çìàãàë³ñÿ íà òðîõ ÷àñàâûõ äûñòàíöûÿõ: 48, 24 ³ 12 ãàäç³í. Ó 12-ãàäç³ííûì çàáåãó ïðûíÿë³ óäçåë 4 ÷àëàâåê³, ó 24-ãàäç³ííûì - 2 ÷àëàâåê³. Ñàìûì ìàñàâûì àêàçà¢ñÿ 48-ãàäç³ííû çàáåã, ó ÿê³ì ñòàðòàâàëà 14 ÷àëàâåê. Ñÿðîä ³õ áûë³ ³ äâîå ë³äçÿí - Ëåàí³ä Àíàöêà ³ Àëåã Ñàëÿí³ê.

Ó 12-ãàäç³ííûì çàáåãó ïåðøûì ñòà¢ Ïàâåë Ëûñåíêà ç Ìàëàðûòû (Áåðàñöåéñêàÿ âîáëàñöü) ç âûí³êàì 95 ê³ëàìåòðà¢, äðóã³ì áû¢ ãîñöü ç Ê³åâà Âàëåðûé Õðûñòýíàê. ßãî âûí³ê 84 ê³ëàìåòðû 665 ìåòðà¢. Òðýö³ì ïðûç¸ðàì íà ãýòàé ÷àñàâàé äûñòàíöû³ ñòà¢ ß¢ãåí Äçÿäî¢ ç Ê³øûí¸âà ç âûí³êàì 84 ê³ëàìåòðû.

Ñÿðîä "ñóòà÷í³êà¢" íàéìîöíûì áû¢ Â³êòàð Ë³ñî¢ñê³ ñà Ø÷ó÷ûíà ç âûí³êàì 137 ê³ëàìåòðà¢. Íà 35 ê³ëàìåòðà¢ ìåíø ïðàáåã ì³í÷óê Àíàòîëü Ëàïóöü, ÿê³ çàíÿ¢ 2-å ìåñöà.

Ñÿðîä òûõ, õòî ¢ ãýòûõ íÿïðîñòûõ óìîâàõ íå ïàáàÿ¢ñÿ âûéñö³ ¢ çàáåã íà 48 ãàäç³í, ëåïøûì áû¢ ì³í÷óê Ï¸òð Ðàãîéøà. ßãî âûí³ê íå ìîæà íå ¢ðàç³öü - 271 ê³ëàìåòð 495 ìåòðà¢. Äàðý÷û, Ï¸òð óïåðøûíþ ¢äçåëü³÷à¢ ó äâóõñóòà÷íûì óëüòðàìàðàôîíå. Íå íàøìàò ìåíåé çà ÿãî ïðàáåã ðàñåÿíåö Âàñ³ëü Äçþê³í, ÿêîìó ñàêàâ³êàì áóäçå ¢æî 60 ãàäî¢. ßãî âûí³ê 256 ê³ëàìåòðà¢. Òðýö³ âûí³ê òàêñàìà ¢ ðàñåéöà Àíäðýÿ Ç³íî¢åâà - 233 ê³ëàìåòðû.

Ñÿðîä æàí÷ûí ó 48-ãàäç³ííûì çàáåãó ëåïøàé áûëà ì³í÷àíêà Àêñàíà Ñóê³ì÷ûê ç âûí³êàì 221 ê³ëàìåòð.

Àñîáà õî÷àööà àäçíà÷ûöü ïàêàçà¢øóþ äðóã³ âûí³ê Ëàðûñó Ëàáàðòîâó ç Ëüâîâà. Ó ñòóäçåí³ ãýòàãà ãîäà ¸é ïî¢í³ëàñÿ 69 ãàäî¢, ³ ¢ ãýòûì óçðîñöå ÿíà çà äâîå ñóòàê çäîëåëà ïåðààäîëåöü 212 ê³ëàìåòðà¢. Òðýöÿé áûëà ÿø÷ý àäíà ì³í÷àíêà Ñâÿòëàíà ßðàö ç âûí³êàì 182 ê³ëàìåòðû.

Ïåðøû ýòàï ë³äñêàãà óëüòðàìàðàôîíó çàâÿðøû¢ñÿ. Äðóã³ ³ òðýö³ ÿãî ýòàïû ïðîéäóöü ó âåðàñí³ ³ ñíåæí³ ãýòàãà ãîäà. Òàäû ³ áóäóöü ïàäâåäçåíû ÿãî êàí÷àòêîâûÿ âûí³ê³. Àëå ¢æî öÿïåð ìîæíà ñêàçàöü, øòî íàø ãîðàä öàëêàì ìîæà ñòàöü ãîðàäàì óëüòðàìàðàôîíà¢. Âà ¢ñÿê³ì ðàçå, óñå ÿãî öÿïåðàøí³ÿ ¢äçåëüí³ê³ àäçíà÷ûë³ äîáðû ¢çðîâåíü àðãàí³çàöû³ ïåðøàãà ýòàïó.

Ó ïåðøûì ýòàïå ïàêóëü óçÿë³ ¢äçåë òîëüê³ äâîå ë³äçÿí - Ëåàí³ä Àíàöêà ³ Àëåã Ñàëÿí³ê. Àëå, ÿê òîé êàçà¢, öÿæêà ïà÷àöü, äû ë¸ãêà êàí÷àöü. Ëåàí³ä Àíàöêà ïåðààäîëå¢ çà äâîå ñóòàê 192 ê³ëàìåòðû 246 ìåòðà¢. Ó Àëåãà, ÿê³ ¢ïåðøûíþ âûéøà¢ íà óëüòðàìàðàôîíñê³ çàáåã ïàêóëü, ó ïàðà¢íàíí³ ç ³íøûì³ ¢äçåëüí³êàì³, âûí³ê ñö³ïëû - 70 ê³ëàìåòðà¢. Àëå äàâàéöå ïðûçíàåìñÿ: à ö³ ìíîã³ÿ ç íàñ çäîëüíûÿ íà íåøòà ïàäîáíàå? Ö³ ìíîã³ÿ ç íàñ çìîãóöü ñêàçàöü ñàáå: ÿ ïåðàìîã ñÿáå, ïåðàìîã ñâàþ ëÿíîòó, ïàäíÿ¢ñÿ ¢ ÷ûìñüö³ íàä ñàáîé ó÷àðàøí³ì.

Íå ìíîã³ÿ. Àëå ìíîã³ÿ ñÿáðû ÒÁÌ ïàäòðûìë³âàë³ Ëÿâîíà Àíàöêó. Âÿäî¢öàì àäêðûööÿ ³ çàêðûööÿ ýòàïó áû¢ ñÿáàð Ë³äñêàé ãàðàäñêîé àðãàí³çàöû³ ÒÁÌ Àëåã Ëàçî¢ñê³, ÿê³ ¢ñþ ³ìïðýçó â¸¢ íà áåëàðóñêàé ìîâå. Òýõí³÷íà ïàäòðûìë³âàë³ ìàðàôîí Ë³äñêàÿ ãàðàäñêàÿ ³ ¨äêà¢ñêàÿ àðãàí³çàöû³. Ñÿáðû ÒÁÌ ó êàíöû ïàâ³íøàâàë³ Ëÿâîíà Àíàöêó ç óäàëûì çàâÿðøýííåì ³ ¢ðó÷ûë³ êàøòî¢íû ïàäàðóíàê.

Áåçóìî¢íà, àñíî¢íàÿ àðãàí³çàöûéíàÿ íàãðóçêà ëåãëà íà Ë³äñê³ ðàéâûêàíêàì, Ë³äñê³ ³ Ãàðàäçåíñê³ ñïîðòêàì³òýòû, àëå ³ ãðàìàäñêàÿ ïàäòðûìêà ìàå íå ìàëîå çíà÷ýííå.

Óëüòðàìàðàôîí ó Ë³äçå - ïàñóòíàñö³ ïåðøàå ñóð’¸çíàå ñïàðòîâàå ìåðàïðûåìñòâà, ³í³öûÿâàíàå ÒÁÌ.

0154.by.

¹ 11 (1370) 14 ÑÀÊÀÂ²ÊÀ 2018 ã. НАША СЛОВА

²âàí Áóäí³ê

ÖÛÂ²ËÜÍÛ ÍÀ×ÀËÜÍ²Ê ÃÀÐÀÄÇÅÍÑÊÀÃÀ ÏÀÂÅÒÀ

Днямі споўнілася 155 гадоў, як па закліку Літоўскага правінцыйнага камітэта на Беларусі пачалося паўстанне супраць расійскага панавання. Найважную ролю ў яго арганізацыі і кіраўніцтве ў Гарадзенскай губерні выканаў Кастусь Каліноўскі, які стварыў разгалінаваную Гарадзенскую рэвалюцыйную арганізацыю. Сярод сяброў яе быў Станіслаў Сільвястровіч, які ўзначаліў паўстанцкі рух у Гарадзенскім павеце. Імя гэтага чалавека, самаахвярна служыўшага справе вызвалення краю ад чужынцаў, мала вядома на Гародзеншчыне, а заслугоўвае розгаласу і павагі.

Ïàñëÿ àðû øòó 30 ë³ïåíÿ 1863 ã. Ñòàí³ñëà¢ Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷, Ãàðàäçåíñê³ âàÿâîäñê³ ³ ïàâÿòîâû íà÷àëüí³ê ó ÷àñ ïà¢ñòàííÿ 1863 - 1864 ãã., âîñåì ìåñÿöà¢ òàì³¢ñÿ ¢ Ãàðàäçåíñê³ì òóðýìíûì àñòðîçå. ×àñ àä ÷àñó ÿãî âûêë³êàë³ íà äîïûòû ¢ Ãàðàäçåíñêóþ ñëåä÷óþ ïà ïàë³òû÷íûõ ñïðàâàõ êàì³ñ³þ. Àëå êîæíû ðàç ¸í ïåðàêîíâà¢ñÿ, øòî ÿíà íå ìàå âàæê³õ äîêàçà¢ ÿãî ¢äçåëó ¢ ðýâàëþöûéíàé àðãàí³çàöû³ ³ äàìà¢ëÿ¢ àáâ³íàâà÷âàíí³. ×àñ ³øî¢, ³ ìðî³ëàñÿ íàäçåÿ, øòî ÿãî ñïðàâà ìîæà áûöü àäêëàäçåíà, à ¸í áóäçå ïàêàðàíû ìåíø ñóðîâà íà ïàäñòàâå ïàäàçðýííÿ¢. Áûëî äàñòàòêîâà ÷àñó, êàá àáäóìàöü ñâàå ïàâîäç³íû ³ àäêàçû ¢ êàì³ñ³³ òàê³ì ÷ûíàì, êàá íå ïàöÿãíóöü ç ñàáîé ³íøûõ. Ïàçíåé, óæî ¢ Â³ëåíñêàé àñîáàé ñëåä÷àé êàì³ñ³³, Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷ ïðûçíàâà¢: *"Той жа самы дзень; але думка, што акрамя мяне з гэтай справай звязана столькі іншых асоб, якіх я ў сваіх прызнаннях павінен быў бы абавязкова назваць як вінаватых разам са мной - думка гэта так мяне трывожыла, што я вырашыў адцягваць сваё прызнанне, ... пакуль яны самыя сябе не абвінавацяць"*. ×àñ öÿãíó¢ñÿ, à ¸í íå äàâà¢ ïðûçíàííÿ¢ í³ ñóïðàöü ñÿáå, í³ ñóïðàöü ñÿáðî¢ ïà ðýâàëþöûéíàé àðãàí³çàöû³.

Ó ÷àñ ðîçäóìó ïåðàä âà÷ûìà æûâà ïà¢ñòàâàë³ ïàäçå³ ïà¢ñòàííÿ ³ äçåéíàñö³ àðãàí³çàöû³, à òàêñàìà ³ íåòàê³ÿ äàë¸ê³ÿ êàðö³íû æûööÿ: ñÿì'ÿ ³ æûöö¸ ¢ Ãîæû, áàöüê³, ìàëàäîñöü ³ âó÷îáà. Ïåðàá³ðàþ÷û ì³íóëàå, ÿê áû âûâÿðà¢ ñâîé 30-ãàäîâû æûöö¸âû øëÿõ: äçå íå äàïðàöàâà¢ ö³ ïàìûë³¢ñÿ, øòî ìîæíà ïàïðàâ³öü. ² àä÷óâà¢, øòî íåñïðàìíàÿ ìó çà ïðàæûòûÿ ãàäû, çà ñâîé ðîä. ¨í óñïàì³íà¢ ñâàå ÷àñòûÿ ñóñòðý÷û ¢ Ãàðîäí³ ç ìàëàäûì³ ñëóæáî¢öàì³, ëåêàðàì³, çíà¸ìûì³ àáøàðí³êàì³, ç ÿê³ì³ ÿãî çáë³æàëà íå òîëüê³ ìàëàäîñöü, àëå ³ áë³çêàñöü ïîãëÿäà¢, ïðûõîäç³ë³ íà ïàìÿöü ñòóäýíöê³ÿ ñïðý÷ê³ ¢ ÷àñ âó÷îáû ¢ Äýðïòöê³ì óí³âåðñ³òýöå ¢ ïà÷àòêó 50-õ ãàäî¢. Íå àñòûëàÿ ñà ñòóäýíöê³õ ãàäî¢ àêòû¢íàñöü øòóðõàëà ÿãî äà äçåÿííÿ, íå äàçâàëÿëà ñÿäçåöü ó ìà¸íòêó ³ çàéìàööà òîëüê³ ãàñïàäàð÷ûì³ ñïðàâàì³.

Ãðàìàäñêàé àêòû¢íàñö³ ñàäçåéí³÷àëà ³ àæû¢ëåííå ãðàìàäñêàãà æûööÿ ¢ êðà³íå, ó ãóáåðíñêàé Ãàðîäí³ ¢ äðóãîé ïàëîâå 50-õ ãàäî¢ Õ²Õ ñò. Ðàñïà¢ñþäæâàë³ñÿ ÷óòê³ àá íàñòóïàþ÷ûõ ïåðàìåíàõ ó ïðûãîíí³öêàé ñ³ñòýìå. Íàâàò âûøýéøûÿ ¢ëàäû ¢ Â³ëüí³ ³ Ãàðîäí³ çàâÿë³ ðàçìîâû ç ïàìåø÷ûêàì³ àá ïàëÿïøýíí³ ïîáûòó ñÿëÿí, âûçâàëåíí³ ³õ àä ïðûãîííàé çàëåæíàñö³ ³ íàâàò àá íàäçÿëåíí³ çÿìë¸é. Òàêàÿ íàðàäà áûëà ïðàâåäçåíà ãåíåðàë-ãóáåðíàòàðàì Ó. Íàç³ìàâûì ó 1857 ã. ó Â³ëüí³, äçå ïðààñòà¢í³ê³ ãàðàäçåíñê³õ çåìëå¢ëàäàëüí³êà¢ âûêàçàë³ñÿ çà âûçâàëåííå ñÿëÿí áåç çÿìë³. Ïûòàííå àá øëÿõàõ âûçâàëåííÿ ñÿëÿí àä ïðûãîíó àáìÿðêî¢âàë³ íå òîëüê³ ¢ ãóáåðíñê³ì êàì³òýöå, àëå ³ ¢ ïàìåø÷ûöê³õ ãàñö³íûõ ³ êâàòýðàõ ÷ûíî¢í³êà¢. Ðýôîðìà 1861 ã. ³ ÿå ïðàâÿäçåííå íå ñóïàêî³ëà ãðàìàäñòâà, àñàáë³âà ñÿëÿí, ÿê³ÿ ÷àêàë³ ñêàñàâàííÿ ïðûãîííûõ ïàâ³ííàñöåé ³ àäìà¢ëÿë³ñÿ ïàäï³ñâàöü óñòà¢íûÿ ãðàìàòû, äçå ðàíåéøûÿ ïàâ³ííàñö³ çàõî¢âàë³ñÿ íà ïðàöÿãëû ÷àñ. Ó íåêàòîðûõ â¸ñêàõ ñÿëÿíå áóíòàâàë³, ³ äëÿ ³õ óñì³ðýííÿ ¢ëàäû ïàñûëàë³ âàéñêîâûÿ êàìàíäû íà ïàñòîé ³ êàðàë³ ðîçãàì³. Ãýòà ¢çáóäæàëà, àêòûâ³çàâàëà ãàðàäçåíñêàå ãðàìàäñòâà, óìàöî¢âàëà ë³áåðàëüíûÿ íàäçå³ íà ïåðàìåíû. Àëå ãýòàãà íå áûëî ¢ ìà¸íòêó Ãîæà Ñ. Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷à, ÿê³ âàëîäà¢ 1597 äçåñ. çÿìë³, ñÿëÿíå àòðûìàë³ äîáðûÿ íàäçåëû ³ áûë³ ïåðàâåäçåíû íà ñàìû ¢ìåðàíû àáðîê. Ó ÿãî â¸ñêàõ Ãîæà ³ Áàðáàðû÷û íàë³÷âàëàñÿ 27 ñÿëÿíñê³õ äâàðî¢, ³ àä ñÿëÿí ïðàéøëî 995 äçåñÿö³í, à çà ïàìåø÷ûêàì çàõàâàëàñÿ 602 äçåñ. Íà êîæíû ñÿëÿíñê³ äâîð ïðûïàäàëà 1 äçåñ. ïðûñÿäç³áíàé, 30 äçåñ. âîðû¢íàé çÿìë³, 4 äçåñ. ñåíàêîñà¢ ³ áûëî 50 äçåñ. àãóëüíàé ïàøû. Òàê³ÿ ïàâîäç³íû ãàñïàäàðà ìà¸íòêà âûêë³êàë³, ç àäíàãî áîêó, íåçàäàâàëüíåííå ìíîã³õ àáøàðí³êà¢ ïàâåòà, à ç äðóãîãà - àäàáðýííå ³ ïàâàãó äýìàêðàòû÷íà íàñòðîåíàé ìîëàäç³ ³ ÷ûíî¢í³êà¢.

Çíà÷íû ¢ïëû¢ íà ãàðàäçåíöà¢ àêàçâàë³ çà¢ñ¸äíû, íåçàòóõàþ÷û äçåñÿö³ãîääçÿì³ ñóïðàö³¢ ðàñ³éñêàìó ïàíàâàííþ ¢ Öàðñòâå Ïîëüñê³ì, ó Âàðøàâå. Òàê áûëî ³ ¢ ëþòûì 1861 ã., êàë³ ¢ëàäû ðàññòðàëÿë³ äýìàíñòðàöûþ ¢ ñóâÿç³ ç òðûööàòûì³ ¢ãîäêàì³ ë³ñòàïàäà¢ñêàãà ïà¢ñòàííÿ 1830-31 ã. Ó ÷àñ ðàçãîíó äýìàíñòðàíòà¢ ïÿöü ÷àëàâåê áûëî çàá³òà ³ øìàò ïàðàíåíà. Çâåñòê³ àá ïàäçåÿõ ó Ïîëüø÷û ïðàç ïåðàï³ñêó, ïàåçäê³, ðîäíûõ ³ çíà¸ìûõ õóòêà äàõîäç³ë³ äà Ãàðîäí³ ³ Â³ëüí³ ³ âûêë³êàë³ àêòû ñàë³äàðíàñö³. Ñòàí³ñëà¢ Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷ ïðûçíàâà¢ñÿ: *"Няшчасныя здарэнні ў Варшаве ў лютым і красавіку 1861 г., расказаныя мне адным з відаводцаў, узбудзілі ва мне першыя захапленні. Наступіўшыя пасля таго жалобныя малебны ў касцёлах, а яшчэ больш бесперапынныя спевы гімнаў, якія яшчэ доўга існавалі ва ўсіх касцёлах і прыватных дамах - уздымалі гэтыя захапленні."* Ðàçàì ç ñÿáðàì³ ³ çíà¸ìûì³ ÷ûíî¢í³êàì³ ³ âó÷í¸¢ñêàé ìîëàääççþ ¸í óäçåëüí³÷à¢ ó ìàí³ôåñòàöûÿõ, ñïåâàõ çàáàðîíåíûõ ã³ìíà¢ (àñàáë³âà ðàçäðàæíÿëà ¢ëàäû ïàòðûÿòû÷íàÿ ïåñíÿ "ß ø÷ý Ïîëüø÷à íå çàã³íóëà..."), ó ìàëåáíàõ. Íà àäíûì ñà ñõîäà¢ àáøàðí³êà¢ ¸í ñàáðà¢ 80 ðóáë¸¢ àõâÿðàâàííÿ¢ íà ïîìí³ê àõâÿðàì âàðøà¢ñêàãà ðàññòðýëó. Óñ¸ ãýòà ðàá³ëà Ñòàí³ñëàâà Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷à âÿäîìàé àñîáàé ó ãîðàäçå, ¸í óñ¸ áîëåé çáë³æàåööà ç äýìàêðàòû÷íà íàñòðîåíûì³ ÷ûíî¢í³êàì³, ³íòýë³ãåíöûÿé. Ñÿðîä ³õ Ýðàçì ³ Áàëÿñëà¢ Çàáåëîöê³ÿ, Öåëÿñö³í Öåõàíî¢ñê³, ²îñ³ô Ðóòêî¢ñê³, ïàìåø÷ûê³ Ñòàí³ñëà¢ Ñîëòàí ³ ²âàí Êàìåíñê³, êñ¸íäç Àíòîí ×àïîâ³÷ ³ ³íø. Ïàä óçäçåÿííåì óçðàñòàþ÷àãà ãðàìàäñêàãà ðóõó ¢ Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷à ðàñëà íàäçåÿ, øòî ìîãóöü àäáûööà çíà÷íûÿ ãðàìàäñêà-ïàë³òû÷íûÿ ïåðàìåíû, áî *"хутка цэлы край будзе падрыхтаваны да паўстання"*.

Ó äðóãîé ïàëîâå 1862 ã. äà Ãàðîäí³ äàõîäçÿöü çâåñòê³ àá óçí³êíåíí³ ¢ Âàðøàâå ïàäïîëüíàãà êàì³òýòà, íàìàãàííÿì³ Ê. Êàë³íî¢ñêàãà ³ ÿãî ïàïëå÷í³êà¢ ó ãîðàäçå ñòâàðàåööà ïàäïîëüíàÿ ðýâàëþöûéíàÿ àðãàí³çàöûÿ. Ïà çàïðàøýíí³ Ý. Çàáåëîöêàãà Ñòàí³ñëà¢ Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷ óêëþ÷àåööà ¢ ÿå ðàáîòó: êóðûðóå ïà¢íî÷íóþ ÷àñòêó ïàâåòà (äà Ñê³äçåëÿ), çá³ðàå ãðîøû íà ïà¢ñòàííå, àäøóêâàå ³ àã³òóå ëþäçåé ó ïà¢ñòàíöê³ àääçåë, ïà äàðó÷ýíí³ Â. Óðóáëå¢ñêàãà ç ãýòûì³ ìýòàì³ íàâåäà¢ êñ. ×àïîâ³÷à ¢ Ìàñòàõ ³ Ãë³íäç³÷à ¢ Âà¢êàâûñêó. Êàë³ Â³ëüíÿ çàêë³êàëà ¢ñþ Ë³òâó äàëó÷ûööà äà ïà¢ñòàííÿ, Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷ ïðàïàíàâà¢ ñâîé ìà¸íòàê Ãîæà çðàá³öü ïóíêòàì çáîðó ãàðàäçåíñê³õ ïà¢ñòàíöà¢, àëå ¢ Ãàðîäí³ âûðàøûë³ ðóõàööà ¢ Ãàðàäçåíñêóþ ïóø÷ó 2 ñàêàâ³êà ïà ÷ûãóíöû äà Ïàðý÷÷à, çàõàï³¢øû öÿí³ê íà ñòàíöû³ Ãàðîäíÿ. Ãýòà çàêîí÷ûëàñÿ íÿ¢äà÷àé: çäîëåë³ âûðâàööà 8 ÷àëàâåê ç Êóëü÷ûöê³ì, à çâûø 70 áûë³ ñõîïëåíû ïàë³öûÿé ³ ñàëäàòàì³.

Ó ïåðøûõ äíÿõ êðàñàâ³êà 1863 ã. Ñòàí³ñëà¢ Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷ àòðûìà¢ ç Â³ëüí³ íàì³íàöûþ íà öûâ³ëüíàãà íà÷àëüí³êà Ãàðàäçåíñêàãà ïàâåòà, ³ êëîïàòà¢ íàâàë³ëàñÿ øìàò. Óëàäû, êàá çàãàäâàöü, ïàòðàáàâàöü ³ êàðàöü, íå ìå¢; ìîæíà áûëî ïðàñ³öü ³ äàêàçâàöü, ïåðàêîíâàöü, áûëà àäêàçíàñöü çà ñïðàâó ³ æàäàííå çðàá³öü øòî-íåáóäçü êàðûñíàå. Áûë³ çàöâåðäæàíû àêðóæíûÿ íà÷àëüí³ê³ ³ ðýôåðýíòû (àäêàçíûÿ çà ê³ðóíê³ äçåéíàñö³); âûðàøûë³ ïûòàííå àäøóêàííÿ ãðàøîâûõ ñðîäêà¢ - íà íàðàäçå ¢ ãàñö³í³öû Ðîìåðà ¢ñòàíàâ³ë³ 10% çáîð ç ÷ûñòàãà ïðûáûòêó ¢ñ³õ àáøàðí³êà¢ ïàâåòà.

Øòîäç¸ííûì³ ÿãî àáàâÿçêàì³ áûë³ ïîøóê³ äëÿ ïà¢ñòàíöà¢ âîïðàòê³ ³ ãðîøàé, ïðàäóêòà¢ ³ çáðî³, ìåäûêàìåíòà¢, àã³òàöûÿ çà ¢ñòóïëåííå ¢ àääçåëû, ³ ¸í åçäç³¢ ïà ìà¸íòêàõ ñàì ³ ¢çäçåéí³÷à¢ íà ïàìî÷í³êà¢ - àêðóæíûõ ³ ðýôåðýíòà¢. Ïðàç Ãàðàäçåíñê³ ïàâåò (òàê íàçûâàë³ ¢æî ¢åçä) ïàäòðûìë³âàëàñÿ ñóâÿçü Â³ëüí³ (Ë³òî¢ñê³ ïðàâ³íöûÿëüíû êàì³òýò) ³ Áåëàñòîêà (òóò çíàõîäç³¢ñÿ êàì³ñàð Ãàðàäçåíñêàãà âàÿâîäñòâà Ê. Êàë³íî¢ñê³) ç ñóñåäí³ì³ ïàâåòàì³ - Ñàêîëüñê³ì, Âà¢êàâûñê³ì, Ñëîí³ìñê³ì, ó çâàðîòíûì íàê³ðóíêó ³øë³ ³íôàðìàöûÿ, ñïðàâàçäà÷û. Ðàçàì ç Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷àì ïðàöàâàë³ Ñòàí³ñëà¢ Ñîëòàí, ²âàí Êàìåíñê³, Ñåâÿðûí Ðîìåð, Ï¸òð Ïàêóáÿòà, Ñ³ã³çìóíä Óðóáëå¢ñê³, Ôðàíö Áàãàòêà, êñ¸íäç Àíòîí ×àïîâ³÷ ³ ³íø. Àðãàí³çàöûÿ äçåéí³÷àëà, ïåðàìàãàþ÷û øìàòë³ê³ÿ ïåðàøêîäû, íåáÿñïåêó, ïåðàñëåäà ñàäñê³õ óëàäà¢, áû¢ ñòâîðàíû ³ äçåéí³÷à¢ ïà¢ñòàíöê³ àääçåë ïàä êàìàíäàé À. Ëÿíêåâ³÷à. Ïà¢ñòàíöê³ ðóõ ïàøûðà¢ñÿ âÿñíîé ³ ëåòàì, àëå ¸í íå àõàï³¢ ñÿëÿíñêóþ ÷àñòêó æûõàðî¢, ÿêàÿ çíàõîäç³ëàñÿ ïàä êàíòðîëåì ðàñ³éñêàé óëàäû. Äîáðà ¢çáðîåíûÿ êàðíûÿ âàéñêîâûÿ àòðàäû êàíòðàëÿâàë³ äàðîã³, ãàðàäû ³ â¸ñê³, æîðñòêà êàðàë³ ¢ñ³õ, õòî àñìåë³¢ñÿ ÷ûì-íåáóäçü äàïàìàãàöü ïà¢ñòàíöàì.

Àëå ¢ êàíöû ÷ýðâåíÿ - ïà÷àòêó ë³ïåíÿ ¢ ñóâÿç³ ç àðûøòàì³ ¢ ïà¢ñòàíöêàé àðãàí³çàöû³ àäáûâàþööà ïåðàìåíû: Êàñòóñü Êàë³íî¢ñê³ áû¢ âåðíóòû ¢ Â³ëüíþ ³ ¢çíà÷àë³¢ óñ¸ ïà¢ñòàííå ¢ êðà³, íà ìåñöà âàÿâîäñêàãà êàì³ñàðà áû¢ ïðûçíà÷àíû Ýðàçì Çàáåëîöê³, à âàÿâîäñê³ì öûâ³ëüíûì íà÷àëüí³êàì ïà ïðàïàíîâå Çàáåëîöêàãà - Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷. Öÿïåð ¸í àäêàçâà¢ çà ñïðàâû ¢ ÷àòûðîõ ïà¢íî÷íûõ ïàâåòàõ, ïàâÿë³÷ûë³ñÿ ÿãî çàäà÷û, ó âûêàíàíí³ ÿê³õ àï³ðà¢ñÿ íà ïàäòðûìêó ïîáà÷ ç ³ì ïðàöàâà¢øûõ âàÿâîäñêàãà êàñ³ðà Ëþäàì³ðà Àáðýìñêàãà, íà÷àëüí³êà ³ ðàáîòí³êà¢ êàíöûëÿðû³ ²ãíàòà Ãåí³óøà, Àäîëüôà Òàë³÷ê³ ³ Óëàäûñëàâà Áðûåðý äý Ìàðòýðý, ïà¢ñòàíöêàãà íà÷àëüí³êà ã. Ãàðîäí³ Öåëÿñö³íà Öåõàíî¢ñêàãà, Àäàìà Áàÿðî¢ñêàãà, ñëóæû¢øàãà äëÿ ñóâÿç³ ïàì³æ ïàâåòàì³. Àëå ñà ñïàäàì ïà¢ñòàíöêàãà ðóõó ðýïðýñ³¢íàå êîëà ñö³ñêàëàñÿ, ³ 30 ë³ïåíÿ Ñòàí³ñëà¢ Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷ àïûíó¢ñÿ ¢ òóðýìíûì àñòðîçå, à ÿãî ïàïÿðý÷í³ê³ àäûõîäç³ë³ äà ñïðàâû. Ïàöÿãíóë³ñÿ íàïðóæàíûÿ äí³ ç äîïûòàì³ ³ ðýäê³ì³ ¢ñïàì³íàì³.

Äàðîãà ¢ Ñ³á³ð

* * *

Çâåðíåìñÿ ³ ìû äà ÿãî ì³íóëàãà. Ðîä Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷à¢ ç'ÿâ³¢ñÿ íà Ãàðàäçåíø÷ûíå ¢ êàíöû 18 ñò., êàë³ ìàñòà¢í³÷û Ñìàëåíñêàãà âàÿâîäñòâà Þë³ÿí Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷ 28 ñàêàâ³êà 1787 ã. íàáû¢ ìà¸íòàê Ãîæà ¢ ²ãíàöûÿ Ñ³â³öêàãà çà 98 òûñÿ÷ çëîòûõ ³ àôîðì³¢ çäçåëêó ¢ çåìñê³ì ñóäçå Òðîêñêàãà âàÿâîäñòâà. Ïàñëÿ òðýöÿãà ïàäçåëó Ðý÷û Ïàñïàë³òàé ³ äàëó÷ýííÿ ÿå ÷àñòê³ äà Ðàñ³³ ðîä Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷à¢ àòðûìà¢ ó 1817 ã. ïðàâû ðàñ³éñêàãà äâàðàíñòâà. Ìà¸íòàê ñêëàäà¢ñÿ ç äâóõ ôàëüâàðêà¢ - Ãîæû ³ Ïåðàëîìà, àêðóæàíûõ ëåñàì³ ³ äàäàëåíûõ â¸ñò íà ïÿòíàööàöü. Ãýòûÿ ïàñåë³ø÷û êàëÿ Í¸ìàíà âÿäîìûÿ ÿø÷ý ç 14 ñò. (Ïåðàëîì) ³ 15 ñò. (Ãîæà, Îæà) ³ áûë³ ö³êàâûÿ ïðûáë³æàíûì äà âÿë³êàãà êíÿçÿ ë³òî¢ñêàãà. Ïà ñòàíó íà 1832 ã. ³ì³ ê³ðàâàë³ äâà ñûíû Þëüÿíà: ó Ãîæû, äçå íàë³÷âàëàñÿ 20 ñÿëÿíñê³õ äâàðî¢ - ñàðàêàãàäîâû ²âàí, àðàíäàâà¢øû ÿø÷ý êàç¸ííû ìà¸íòàê Ïðæýâàëüñê³ (Ïðûâàëêó) ç ïÿööþ ñóñåäí³ì³ â¸ñêàì³, äçå íàë³÷âàëàñÿ 96 äâàðî¢ (410 ÷àëàâåê); Ïåðàëîìàì âàëîäà¢ ñòàðýéøû ç áðàòî¢ - Ã³ëÿðûé, ñþäû ¢âàõîäç³ë³ ÿø÷ý ÷àòûðû íåâÿë³ê³ÿ â¸ñê³ ³ íàë³÷âàëàñÿ 40 äâàðî¢. Ìà¸íòàê Ãîæà-Ïåðàëîì ë³÷û¢ñÿ àäç³íûì, çàñòà¢ñÿ òàê³ì ïàñëÿ ñìåðö³ íåæàíàòàãà Ã³ëÿðûÿ ³ ïåðàéøî¢ ïà ñïàä÷ûíå äà ñûíî¢ ²âàíà. Ïåðàëîì äàñòà¢ñÿ Êàç³ì³ðó ç ÿãî ñÿìåéñòâàì, Ãîæàé âàëîäà¢ Ñòàí³ñëà¢, àëå ìà¸íòàê ïà-ðàíåéøàìó íå áû¢ ðàçäçåëåíû ïàì³æ áðàòàì³. ² ãýòàÿ àáñòàâ³íà ¢ðàòàâàëà ÿãî àä êàíô³ñêàöû³ çà ¢äçåë Ñòàí³ñëàâà ¢ ïà¢ñòàíí³.

Ó Â³ëüí³ àñîáàÿ ñëåä÷àÿ êàì³ñ³ÿ ïðàöÿãíóëà äîïûòû Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷à, ïðûâîäç³ëà ïðàìûÿ äîêàçû ÿãî äçåéíàñö³ ³ ïðûçíàíí³ íåêàòîðûõ ÷ëåíà¢ Ãàðàäçåíñêàé ðýâàëþöûéíàé àðãàí³çàöû³. ¨í ïåðàêàíà¢ñÿ, øòî ìíîãàå ¢æî âÿäîìà êàðí³êàì ³ ÿãî çàï³ðàëüí³öòâà, íåïðûçíàííå íå äàïàìîæà í³ àðãàí³çàöû³, í³ ÿìó. Ó ïðàòàêîëå êàì³ñ³³ àäçíà÷àíû ÿãî öÿæê³ÿ âûìóøàíûÿ ðàçâàæàíí³: *"Пасля некалькідзённых хістанняў я пераканаўся, што маё прызнанне нікольк і ім* (÷ëåíàì àðãàí³çàöû³ - *І.Б.*) *нашкодзіць не можа, а маючы надзею на Бога што і іх натхніць шчасліваю думкай шчырага прызнання, і як менш віноўныя не будуць прыцягнуты да суровага пакарання, - я рашыўся з усёй шчырасцю, не шкадуючы сябе, не імкнучыся зменшыць у чым-небудзь сваю віну, сказаць сапраўдную праўду..."* Ç ÿãî ³ ³íøûõ àðûøòàâàíûõ ñÿáðî¢ ïðûçíàííÿ¢ ìû âåäàåì àá ðýâàëþöûéíàé àðãàí³çàöû³ ³ ÿå äçåéíàñö³. Ó òîé æà ÷àñ ñõ³ëÿåì ãàëàâó ïåðàä ìóæíàñöþ òûõ, õòî, ÿê ãåðî³÷íû Êàñòóñü Êàë³íî¢ñê³, óçÿ¢ óñ¸ íà ñÿáå ³ âûêàçà¢ òîëüê³ àñíî¢íûÿ ³äý³ áàðàöüáû; óõâàëÿåì òûõ, õòî ïî¢íàñöþ àäìà¢ëÿ¢ ïåðàä ñëåä÷ûì³ ñâîé óäçåë ó ïà¢ñòàíí³: ²âàí Êàìåíñê³, Öåëÿñö³í Öåõàíî¢ñê³, Óëàäç³ñëà¢ Ñ³ìàíîâ³÷, ²îñ³ô Ðóòêî¢ñê³, ²âàí Ãðûíÿâ³öê³. Àëå ³ òûÿ, ³ ³íøûÿ, çàéìà¢øûÿ ïàñàäû ¢ ðýâàëþöûéíàé àðãàí³çàöû³, òðàï³¢øû ¢ ëàïû êàðí³êà¢, áûë³ äàïðà¢ëåíû íà êàòàðãó. Êàíô³ðìàöûÿé ãàëî¢íàãà íà÷àëüí³êà êðàÿ ãåíåðàë-ãóáåðíàòàðà Ì. Ìóðà¢¸âà àä 12 ë³ñòàïàäà 1864 ã. Ñòàí³ñëà¢ Ñ³ëüâÿñòðîâ³÷ áû¢ àäíåñåíû äà ² êàòýãîðû³ ïàêàðàííÿ, àëå ðàññòðýë çàìåíåíû íà êàòàðãó, ³ ¸í âûñëàíû íà âîñåì ãàäî¢ íà êàòàðæíûÿ ðàáîòû íà çàâîäàõ.

* * *

Øëÿõ ç Áåëàðóñ³ äà ìåñöà êàòàðã³ ¢ Ñ³á³ðû - ãýòà ÿø÷ý àäíî ïàêàðàííå. Ç Å¢ðàïåéñêàé Ðàñ³³ ¢ íåàáæûòóþ Ñ³á³ð äà ãðàí³öû ç Ê³òàåì â¸¢ Ìàñêî¢ñêà-Ñ³á³ðñê³ òðàêò, ÿê³ àòðûìà¢ ó íàðîäçå íàçâó "âÿë³ê³ êàéäàííû øëÿõ", "ãàñóäàðàâà äàðîãà" ³ ³íø.

Õàöÿ öàðñê³ ¢êàç àá ÿãî áóäà¢í³öòâå áû¢ ïðûíÿòû ¢ êàíöû 17 ñò. (1689ã), àëå äà ÿãî ðýàë³çàöû³ ïðûñòóï³ë³ ïðàç 40 ãàäî¢. Ïðàêëàäêà ³ ¢ëàäêàâàííå ÿãî ïðàöÿãâàë³ñÿ äà ñÿðýäç³íû 19 ñò.. Ïà Ñ³á³ðñê³ì, àáî Ìàñêî¢ñê³ì, òðàêöå ïðàåõàë³ ç ïàäàðîæíàé äçÿñÿòê³ òûñÿ÷ äçÿðæà¢íûõ ìóæî¢, ñëóæûëûõ ëþäçåé, êóïöî¢, ïàäàðîæí³êà¢; ïðàéøë³ ¢ Çàáàéêàëëå ïåðàòîé, ó êàéäàíàõ òûñÿ÷û ññûëüíàêàòàðæíûõ. Ïà÷ûíà¢ñÿ Ñ³á³ðñê³ òðàêò ÿê ãàíäë¸âû ³ ïàøòîâû, à ç äðóãîé ïàëîâû 18 ñò. âûêàðûñòî¢âà¢ñÿ ³ äëÿ ïåðàìÿ÷ýííÿ ññûëüíûõ. Ó 1817 ã. íà ãàëî¢íûõ äàðîãàõ áûë³ ïàáóäàâàíû ýòàïû äëÿ ññûëüíûõ, óâåñü øëÿõ ó Ñ³á³ð áû¢ ðàçá³òû íà 61 ýòàï. Íà òðàêöå ïðàç 25 - 40 â¸ðñò áûë³ ¢ñòàëÿâàíû ýòàïíûÿ ïàáóäîâû - ïàìÿøêàíí³ äëÿ àô³öýðà¢, ñàëäàò-êàíâà³ðà¢ ³ ññûëüíûõ (ýòàïíûÿ òóðìû) ³ ³íøûÿ áóäûíê³. (²õ âûäàòíà àï³ñà¢ Ë. Ì. Òàëñòîé ó ðàìàíå "Óâàñêðàñåííå").

(Заканчэнне ў наступным нумары.)

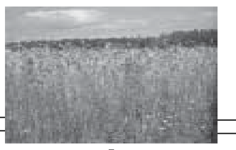

Ñòàãîäçþ àáâÿø÷ýííÿ íåçàëåæíàñö³ Áåëàðóñêàé Íàðîäíàé Ðýñïóáë³ê³ ïðûñâÿ÷àåööà

Êàðîòêàÿ ã³ñòîðûÿ Áåëàðóñ³ ¢ êàëåíäàðû

Áàðûñ, Ñ. Â. Êàëÿíäàð ã³ñòîðû³ Áåëàðóñ³ : äàâåäí³ê / Ñûìîí Áàðûñ. - Ì³íñê 2018. - 320 ñ. [16 ë.] ³ë.

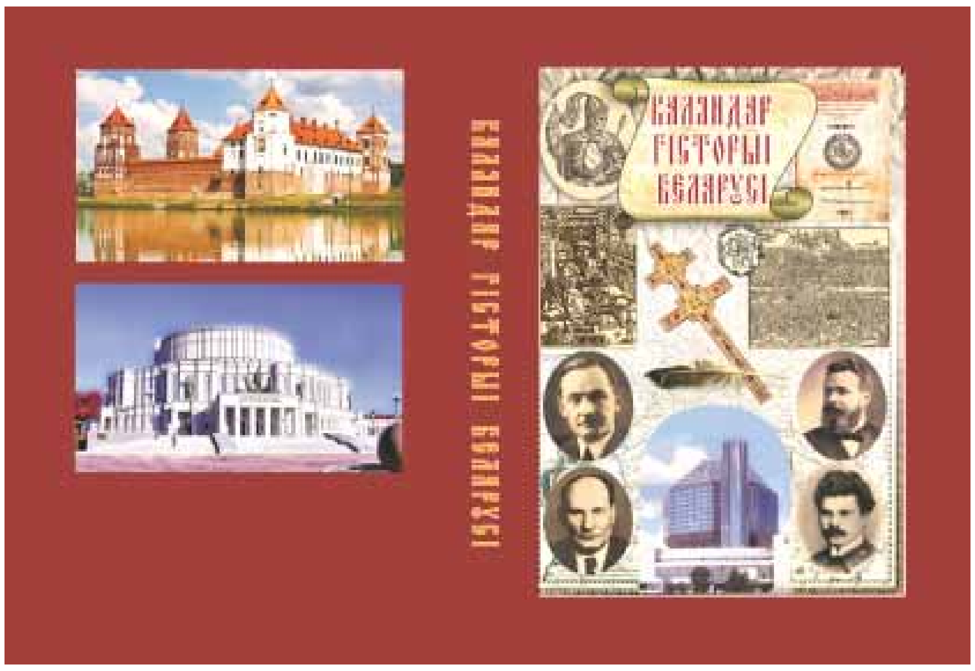

Ãýòàÿ êí³ãà ¢ÿ¢ëÿå ñàáîé êàðîòêóþ ã³ñòîðûþ Áåëàðóñ³, ÿêàÿ ðàñï³ñàíà ïà äàòàõ. Êí³ãà ïàäçåëåíà íà 12 ÷àñòàê ïà íàçâå ìåñÿöà¢. Ó êîæíûì ìåñÿöû íà êîæíû äçåíü äàþööà äàòû íàðîäç³íà¢ (à êàë³ ³õ íÿìà, äûê äàòà ñìåðö³) âÿäîìûõ àñîá (äçÿðæà¢íûõ, âàåííûõ ³ ïàë³òû÷íûõ äçåÿ÷à¢, ìàñòàêî¢, ï³ñüìåíí³êà¢, íàðîäíûõ àðòûñòà¢, àêàäýì³êà¢ ³ íåêàòîðûõ âó÷îíûõ) ³ âàæíåéøûõ ïàäçåé ç ã³ñòîðû³ Áåëàðóñ³. ßíà áûëà ñêëàäçåíà ïà çàìîâå âÿäîìàãà êàëåêöûÿíåðà Àíàòîëÿ Áåëàãà ¢ ñàêàâ³êó 2009 ã. Çíà÷íàÿ ÷àñòêà ìàòýðûÿëà¢ óâàéøëà ¢ êàëÿíäàð "Ëþñòðà äç¸í", ÿê³ çìåø÷àíû íà ñàéöå Àíàòîëÿ Áåëàãà Spadchyna.net y Internet.

Çâû÷àéíà ëåòàï³ñû ³ õðîí³ê³ ï³øóöü äçåíü çà äí¸ì, ãîä çà ãîäàì. Àäíàê ¸ñöü ³ ñâîåàñàáë³âû ¢ë³ê ïàäçåé, øòî äàáûë³ñÿ ¢ ãýòóþ äîáó ¢ ðîçíûÿ ãàäû. ² ¢ ãýòûì ¸ñöü íåøòà ìàã³÷íàå, ÿêîå ìàã÷ûìà àä íàñ íå çàëåæûöü. Ìû ïðûâûê³ àäçíà÷àöü þá³ëå³ ã³ñòàðû÷íûõ àñîá ³ ïàäçåé, ïàäâîäç³öü âûí³ê³ çíà÷íûõ ç'ÿ¢ ó æûöö³ ãðàìàäñòâà, çà¢âàæàöü äàïóø÷àíûÿ ïàìûëê³. À êàá ñêëàñö³ êàëÿíäàð þá³ëåéíûõ äàò íà íàñòóïíû ãîä, òðýáà ¢ñïîìí³öü ïðà ïàäçå³, øòî àäáûë³ñÿ ¢ ì³íóëûÿ ãàäû. ² ãýòà êí³ãà äàïàìîæà òàê³ì ñêëàäàëüí³êàì.

Âåëüì³ ö³êàâà ïðàñà÷ûöü, øòî çäàðàëàñÿ ¢ áåëàðóñêàé ã³ñòîðû³ ïà äíÿõ, ïàñòàâ³¢øû íà äðóãîå ìåñöà õðàíàëîã³þ ãàäî¢. Òàê³ì ÷ûíàì, ìû í³áû ¢çÿë³ êàëÿíäàð ç ïàäçåÿì³ êîæíàãà ãîäà ³ çãðóïàâàë³ ³õ ïà äàòàõ, íå çâÿðòàþ÷û ¢âàã³ íà äí³ òûäíÿ. Ó òàê³ì ëþñòðû äç¸í ïàäçå³ âûøûõòî¢âàþööà íå ë³íåéíà ³ íå ïàñëÿäî¢íà, à êàíöýíòðû÷íà ïà äàòàõ, à ïîòûì óæî ïà ãàäàõ.

Íà ñòàðîíêàõ ãýòàé êí³ã³ à¢òàð ³ìêíó¢ñÿ ïàêàçàöü æûöö¸ âûá³òíûõ àñîá ç ã³ñòîðû³ Áåëàðóñ³ ³ ïàäçå³, ÿê³ÿ âàðòû ¢âàã³, áî ÿíû ìàë³ ïý¢íàå ã³ñòàðû÷íàå çíà÷ýííå. Ïðû ïàäáîðû ìàòýðûÿëà¢ óêëàäàëüí³ê ñòàðà¢ñÿ ïàçáåãíóöü òýíäýíöûéíàñö³ ³ ¢ëàñíûõ àöýíàê, õàöå¢ ïàãëÿäçåöü íà ¢ñ¸ ïîç³ðêàì ïàáî÷íàãà àá'åêòû¢íàãà íàç³ðàëüí³êà. Çðàçóìåëà, øìàò ÷àãî ¢ êí³ãó íå òðàï³ëà, áî ¢ñ¸ àõàï³öü ³ íåìàã÷ûìà. ¨ñöü ñïàäçÿâàíí³, øòî ÷ûòà÷û çíîéäóöü äëÿ ñÿáå ö³êàâûÿ çâåñòê³ ç ã³ñòîðû³ Áåëàðóñ³.

Ó ãýòûì êàëåíäàðû ïðàäñòà¢ëåíû ¢ñå âàæíåéøûÿ ïàäçå³ ³ àñîáû áåëàðóñêàé ã³ñòîðû³ àä Óñÿñëàâà ×àðàäçåÿ äà Àëÿêñàíäðà Ëóêàøýíê³. Íà ïîãëÿä à¢òàðà, ê³ðà¢í³ê³ äçÿðæà¢ àêàçâàþöü íÿ¢íû ¢ïëûâ íà ðàçâ³öö¸ ãðàìàäñêàé ãàñïàäàðê³ ³ ñàöûÿëüíû ñòàí ãðàìàäñòâà. Ïàäçå³ ³ àñîáû ç áåëàðóñêàé ã³ñòîðû³ äàþööà íåçàëåæíà àä òàãî, äçå çíàõîäç³ëàñÿ Áåëàðóñü - ó Ðý÷û Ïàñïàë³òàé, Ðàñ³éñêàé ³ìïåðû³ àáî ¢ Ñàâåöê³ì Ñàþçå. Ïðû àäáîðû âûá³òíûõ àñîá à¢òàð êí³ã³ íå çâÿðòà¢ óâàã³ íà ³õ ïàë³òû÷íóþ àðûåíòàöûþ, à òàìó òóò ñûøë³ñÿ ðàçàì ïàä àäíîé âîêëàäêàé, í³áû ïàä àäíîé ñòðàõîé, ³ êàðàë³ ïîëüñê³ÿ, ³ âÿë³ê³ÿ êíÿç³ ë³òî¢ñê³ÿ, ðàñ³éñê³ÿ ³ìïåðàòàðû ³ ê³ðà¢í³ê³ Êàìóí³ñòû÷íàé ïàðòû³ Áåëàðóñ³ ³ ÊÏÑÑ, àëå òîëüê³ òûÿ, øòî ìåë³ äà÷ûíåííå äà ïàäçåé ó Áåëàðóñ³. Òóò æà çíàéøëîñÿ ìåñöà ³ ãåòìàíó âÿë³êàìó ë³òî¢ñêàìó Êàíñòàíö³íó Àñòðîæñêàìó ³ Ìàðøàëêó Ñàâåöêàãà Ñàþçà ²âàíó ßêóáî¢ñêàìó. Òóò ÷ûòà÷ çíîéäçå øìàò ÷àãî áåëàðóñêàãà àäìåòíàãà íàöûÿíàëüíàãà, øòî ðàíåé íà¢ìûñíà õàâàëàñÿ ¢ ñàâåöêàé ã³ñòîðû³ ³ íàâàò öÿïåð íå øàíóåööà õîöü ³ âàðòà òàãî. Òàê³ì ÷ûíàì, ó ãýòóþ êí³ãó òðàï³ë³ àñîáû ³ ïàäçå³, ÿê³ÿ íå ¢ñ³ì ñïàäàáàþööà. Àëå ç ã³ñòîðû³ ³õ íåëüãà âûê³íóöü, áî ÿíû æûë³ ö³ ïàäçå³ ¢æî àäáûë³ñÿ. ² íå âàæíà äîáðûÿ ÿíû ö³ áëàã³ÿ, àëå ÿíû ¢æî áûë³. À äëÿ íàñ óñ¸ ãýòà ïàâ³ííà áûöü íàâóêàé, êàá ìû çðàá³ë³ äëÿ ñÿáå âûñíîâû ³ ñïðàâàíàçàâàë³ áóäó÷ûíþ, áî, íà æàëü, ã³ñòîðûÿ ðàçâ³âàåööà öûêë³÷íà.

Äàòû íàðîäç³íà¢ àáî ñìåðö³ âÿäîìûõ àñîá ³ âàæíåéøûõ ïàäçåé ç ã³ñòîðû³ Áåëàðóñ³ äàþööà ïåðàâàæíà ïà ãðûãàðûÿíñêàìó êàëåíäàðû. Àäíàê ïðûâåñö³ ¢ñå äàòû ïàâîäëå ãðûãàðûÿíñêàãà êàëåíäàðà íåìàã÷ûìà ³ íÿìà ñýíñó. Íàñåëüí³öòâà ñòàðàæûòíàé Ðóñ³ (Ïîëàöêàãà ³ Òóðà¢ñêàãà êíÿñòâà¢) ³ Âÿë³êàãà Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàãà êàðûñòàëàñÿ þë³ÿíñê³ì êàëåíäàðîì äà 1 ñòóäçåíÿ 1583 ã., à æûõàðû Ðàñ³³ - äà 14 ëþòàãà 1918 ã. Íà Áåëàðóñ³ ç 1795 ã. äà 1918 ã. äçÿðæà¢íûÿ îðãàíû ¢ëàäû ³ ïðàâàñëà¢íàÿ öàðêâà êàðûñòàë³ñÿ þë³ÿíñê³ì êàëåíäàðîì. Ó ãýòàé êí³çå çàõàâàíû äàòû íåêàòîðûõ ïàäçå¢ òàê, ÿê ÿíû çàï³ñàíû ¢ õðîí³êàõ, êàá íå ¢íîñ³öü áëûòàí³íó. Àëå òàì, äçå äàòû ïàäçåé ïàäàþööà ïà ñòàðûì ñòûë³, à¢òàð ê³ðàê³ ¢ äóæêàõ íàï³ñà¢ (ïà ñò. ñò.). Çâû÷àéíà ¢ ýíöûêëàïåäûÿõ ³ ¢ äàâåäà÷íàé ë³òàðàòóðû äàòû íàðàäæýííÿ àñîá äà 1918 ãîäà äàþööà ïà äâóõ ñòûëÿõ: ïà þë³ÿíñê³ì êàëåíäàðû ³ ¢ äóæêàõ - ïà ãðûãàðûÿíñê³ì.

Øòî ïàñëóæûëà àñíîâàé äëÿ íàï³ñàííÿ òàêîãà êàëåíäàðà? Çà ãàäû íåçàëåæíàñö³ Áåëàðóñ³ ïà ÿå ã³ñòîðû³ íàäðóêàâàíà íÿìàëà êí³ã. Âûäàäçåíû ðîçíûÿ òýìàòû÷íûÿ ýíöûêëàïåäû³. Òàìó çàäà÷à à¢òàðà áûëà ¢ òûì, êàá àäëþñòðàâàöü óñþ ã³ñòîðûþ Áåëàðóñ³ íà ïðàöÿãó àäíàãî ãîäà. Çðàçóìåëà, ó ïåðøóþ ÷àðãó ñïàòðýá³ëàñÿ Áåëàðóñêàÿ ýíöûêëàïåäûÿ ¢ 18-ö³ òàìàõ, Ýíöûêëàïåäûÿ ã³ñòîðû³ Áåëàðóñ³ ¢ 6-ö³ òàìàõ, ýíöûêëàïåäû÷íû äàâåäí³ê "Áåëàðóñü" ³ ³íøûÿ êí³ã³ ïà ã³ñòîðû³ íàøàé êðà³íû. Çàäà÷à ñêëàäàëüí³êà êí³ã³ áûëà ¢ òûì, êàá äàäàáðàöü ñàìàå ³ñòîòíàå, âàæíàå ³ ðàçìÿñö³öü êàðîòê³ÿ çâåñòê³ ïðà àñîáû ³ ïàäçå³ ïà äàòàõ ó êàëåíäàðû.

Íàø êàð.

"Àìåðûêàíêà"

Âå÷àðûíà ñó÷àñíàãà áåëàðóñêàãà ïåðàêëàäó ¢ Ìàã³ë¸âå

Íàïðûêàíöû ì³íóëàãà ãîäà ¢ ìåæàõ êàìïàí³³ "Áóäçüìà áåëàðóñàì³!" ó Ìàã³ë¸âå àäáûëàñÿ ïðýçåíòàöûÿ "Ïàë¸òó íàä ãíÿçäîì çÿçþë³" Êåíà Ê³ç³ ¢ ïåðàêëàäçå íà áåëàðóñêóþ ìîâó, à òàêñàìà ïåðàêëàäà¢ ñåðû³ "Ïàýòû ïëàíåòû" ³ "Ïðàéäç³-Ñâåò", ÿê³ÿ ìîæíà áûëî íàáûöü.

Ó êàñòðû÷í³êó 2017 ãîäà áûëà ïàñïÿõîâà çàâåðøàíà êàìïàí³ÿ ïà çáîðû ñðîäêà¢ íà âûäàííå êí³ã³ ñåðû³ "Àìåðûêàíêà" - ðàìàíà Êåíà Ê³ç³ "Ïàë¸ò íàä ãíÿçäîì çÿçþë³", ïåðàñòâîðàíàãà ïà-áåëàðóñêó Àëÿêñååì Çíàòêåâ³÷àì. Ïåðàêëàä÷ûê³ ñàáðàë³ íà ïëàòôîðìå uley.by àìàëü 6955 ðóáë¸¢ íà äðóê ³ âûïëàòó à¢òàðñê³õ ïðàâî¢. Ñàìóþ âÿë³êóþ ñóìó ïåðàë³÷û¢ ìåöýíàò ²ãàð Æàááàðî¢ñê³, ÿê³ çðàá³óñÿ ãàëî¢íûì ñïîíñàðàì âûäàííÿ.

"Ïàë¸ò íàä ãíÿçäîì çÿçþë³" âûéøà¢ ó ñÿðýäç³íå ë³ñòàïàäà ¢ âûäàâåöòâå "ßíóøêåâ³÷". ² öÿïåð àäáûâàþööà ïðýçåíòàöû³. Ïàâîäëå çàäóìû ñòâàðàëüí³êà¢, "Àìåðûêàíêà" àá'ÿäíî¢âàå êí³ã³ êóëüòàâûõ ï³ñüìåíí³êà¢ Ïà¢íî÷íàé Àìåðûê³ ïðà ñâàáîäó ³ ÷àëàâå÷óþ ãîäíàñöü. Àïðî÷ øýäý¢ðà Ê³ç³ ïåðàêëàäçåíû íà áåëàðóñêóþ ìîâó ³ ÷àêàþöü âûäàííÿ ÿø÷ý òðû ðàìàíû: "Áàéöî¢ñê³ êëóá" ×àêà Ïàëàíþêà, "×ûòî" ×àðëçà Áóêî¢ñêàãà, "Ïåíåëàï³ÿäà" Ìàãàðýò Ýòâóä. Áåëàðóñê³ÿ ïåðàêëàä÷ûê³ äçÿêóþöü óñ³ì ÷ûòà÷àì, ÿê³ÿ ïàâåðûë³ ¢ ñåðûþ ³ çàìîâ³ë³ êí³ãó ïàä÷àñ êàìïàí³³ "Ê³ç³: Áë³çêàå íàì âàð'ÿöòâà" ³ àñàáë³âà òûì ç ³õ, ÿê³ÿ ïåðàäàë³ íà ðàõóíàê áîëüø, ÷ûì êàøòàâàëà êí³ãà.

"ßíû óñïðûìàþöü ãýòûÿ ãðîøû íå ÿê àõâÿðàâàííå, à ÿê ³íâåñòûöûþ ³ äàâåð, - êàçàëà ê³ðà¢í³öà ðýäàêòàðêà ñåðû³ "Àìåðûêàíêà" Ìàðûÿ Ìàðòûñåâ³÷. Ïðûáûòàê, ÿê³ ÿíû àòðûìàþöü ç ïðîäàæó ðàìàíà "Ïàë¸ò íàä ãíÿçäîì çÿçþë³", ïîéäçå íà äðóê ðàìàíà "Áàéöî¢ñê³ êëóá" ×àêà Ïàëàíþêà. ² ãýòàê äàëåé, ïà ëàíöóæêó.

Çìåñò ñåðû³ "Àìåðûêàíêà", ÿê ³ ìíîã³õ ³íøûõ ³í³öûÿòû¢ ñó÷àñíàé Áåëàðóñ³, âûçíà÷àþöü ñàì³ ïåðàêëàä÷ûê³. ßíû íå ñòàâÿöü ïåðàä ñàáîé êàìåðöûéíûõ ìýòà¢, òàìó âûá³ðàþöü òûÿ òâîðû, ÿê³ÿ, íà ³õ äóìêó, ïàñïðûÿþöü ðàçâ³ööþ áåëàðóñêàé êóëüòóðû ³ ãðàìàäòâà. Êàá áåëàðóñêàÿ ìîâà ³ ë³òàðàòóðà ãîäíà ³ñíàâàë³ ¢ ôóíêöûÿíàâàë³ ¢ ãëàáàëüíûì ñâåöå, ïà-áåëàðóñêó ìóñÿöü ïðàãó÷àöü ñàìûÿ ðàçíàñòàéíûÿ òâîðû ñóñâåòíàé ë³òàðàòóðû. Ñó÷àñíàÿ êëàñ³êà äû êóëüòàâûÿ à¢òàðû Ïà¢íî÷íàé Àìåðûê³ - àñíî¢íû ïðûöûë ñåðû³ "Àìåðûêàíêà".

Ïåðàêëàä÷ûê³ ïðàïàíàâàë³ íàøàé óâàçå ïÿöü äîêàçà¢ ö³êàâàé "ã³ïîòýçû", øòî ¢ 2017 ãîäçå Ñêàðûíà âûäàâà¢ áû Á³áë³þ ïðàç êðà¢äôàíäûíã.

Ïà¢òàðàñÿ÷àãîäçÿ òàìó ¢ Ïðàçå ïàáà÷ûëà ñâåò ïåðøàÿ äðóêàâàíàÿ êí³ãà íà áåëàðóñê³ì - "Ïñàëòûð", ÿê³ 6 æí³¢íÿ 1517 ãîäà âûäà¢ Ôðàíö³ø àê Ñêàðûíà. Ãýòà ñòàëà çíàêàâàé ïàäçåÿé íå òîëüê³ äëÿ áåëàðóñêàãà êí³ãàäðóêó, àëå ³ äëÿ áåëàðóñêàãà ïåðàêëàäó. Ïåðàêëàä÷ûê³, ÿê³ÿ äàâà ìåñÿöà çá³ðàë³ ñðîäê³ íà âûäàííå ñåðû³ ïåðàêëàäíîé ë³òàðàòóðû "Àìåðûêàíêà" ïàðà¢íàë³ ñâîé äîñâåä ç äàóãîëüíàâÿãîìû³ ôàêòàì³ æûööÿ ñëàâóòàãà ïàëà÷àí³íà, ³ ïðûéøë³ äà (íå) ÷àêàíàé âûñíîâû. Êàë³ á Ñêàðûíà æû¢ ó XXI ñòàãîääç³, ¸í òàêñàìà áû¢ çìóøàíû çá³ðàöü ãðîøû íà âûäàâåöê³ ïðàåêò ïðàç ³íòýðíýò.

1. Âûäàííå êí³ã³ ó Áåëàðóñ³ - äàðàãàÿ àñàëîäà. Øòî öÿïåð, øòî 500 ãàäî¢ òàìó. Äàâàæâàþööà íà òàêîå õ³áà ôàíàòû ñâà¸é ñïðàâû. Êàá çìåíøûöü âûäàòê³, ñó÷àñíûÿ âûäà¢öû äðóêóþöü êí³ã³ ¢ ñóñåäí³õ êðà³íàõ: Ë³òâå, Óêðà³íå ö³ Ðàñ³³. Ñêàðûíà ïåðøûì ïðûéøî¢ äà ãýòàé ñõåìû, çàñíàâà¢øû ñâîé êí³æíû ñòàðòàï ó ÷ýøñêàé Ïðàçå. Óñÿ àêòû¢íàÿ äðóêàðñêàÿ äçåéíàñöü çàíÿëà äâà ãàäû: 22 êí³ã³ ç 1517 ïà 1519. Óñÿãî Ñêàðûíà ³õ íàäðóêàâà¢ 24. Àïîøíÿÿ - "Àïîñòàë" - âûéøëà ¢ Â³ëüí³ ¢ 1525 ãîäçå. Êë³ áðàöü äà ¢âàã³ ó ìîâû ³ñíàâàííÿ áåëàðóñêàé êí³ã³ ¢ íàø ÷àñ, ìîæíà ìåðêàâàöü, øòî ðýâàëþöûéíûÿ äëÿ ñâàéãî ÷àñó âûäàíí³ Ñêàðûíû òàê ³ íå àêóï³ë³ñÿ. Âÿäîìà, øòî ïåðøàäðóêàð ñïðàáàâà¢ çàâà¸¢âàöü íîâûÿ ðûíê³, äçåëÿ ÷àãî ïåðàåõà¢ ó Ìàñêâó. Àäíàê ïåðàíåñö³ òóäû á³çíýñ íå ¢äàëîñÿ: ìàñêî¢ñê³ÿ ìàíàõ³-ïåðàï³ñ÷ûê³ âûë³÷ûë³ êàíêóðýíòà ³ âûòóðûë³ ÿãî ç Òðýöÿãà Ðûìà, àáâåñö³¢øû "ëàö³íÿí³íàì". Íå çíàéøî¢øû ìàã÷ûìàñö³ ðàçâ³âàööà, Ñêàðûíà, â³äàâî÷íà, àä÷ó¢ ýìàöûéíàå âûãàðàííå ³, ÿê ñêàçàë³ á öÿïåð, çìÿí³¢ ñôåðó, çàíÿ¢øûñÿ ³íøûì³ ñïðàâàì³.

2. ßê ³ ñó÷àñíûÿ áåëàðóñê³ÿ ïåðàêëàä÷ûê³, ÿê³ÿ íå àòðûìë³âàþöü äàïàìîã³ àä äçÿðæàâû, Ñêàðûíà íå çìîã áû âûäàöü êí³ã³ áåç ïàòðûìê³ ñïîíñàðà¢. ßãî ìåöýíàòàì³ áûë³ â³ëåí÷óê³ ßêóá Áàá³÷ ³ Áàãäàí Àíüêà¢, à òàêñàìà êíÿçü Êàíñòàíö³í Àñòðîæñê³ äû ³íøûÿ àäóêàâàíûÿ ìàãíàòû ýïîõ³. Ë³÷ûööà, øòî Áàá³÷ ³ Àíüêà¢ ô³íàíñàâàë³ ïåðàêëàä ³ âûäàííå 22 êí³ã, ÿê³ÿ Ñêàðûíà äðóêàâà¢ ó Ïðàçå, ³ äçâþõ ó Â³ëüí³. Â³ëåíñêàÿ äðóêàðíÿ Ñêàðûíû ìåñö³ëàñÿ ¢ äîìå Áàá³÷à.

3. Íà êðà¢äôàíäûíã çâû÷àéíà âûïîñÿööà ïðàåêòû, êàðûñíûÿ äëÿ êóëüòóðû ³ ãðàìàäñòâà. Ñêàðûíà ìåíàâ³òà íàë³äàâàöü ëå÷ýííÿ: íå ¢ñ³ì ìàå âûïóñê ïðûâàáí³êà, ³ íå äðóêàâà¢ Á³áë³³ öàë³êàì. Òàêîå âûäàííå áûëî á âåëüì³ äàðàãî³ ³ çàíÿëî á øìàò ÷àñó. Äû ³ ö³êàâàå ÿíî áûëî á õ³áà àäóêàâàíàé ýë³öå Âÿë³êàãà Êíÿñòâà, ÿêàÿ äà òàãî æ ñâàáîäíà ÷ûòàëà íà ëàö³íå, ïà-ãðý÷êó ö³ íà ñòàðàãðý÷àñêàé ìîâå. Ïåðàêëàä Ñêàðûíû ðàçë³÷àíû íà íàéïàá³òíåéøû êîëà ÷ûòà÷î¢.

4. Êàë³ ç³ðíóöü ãðîøû íà êóëüòóðó ïà ñõåìå äàáðà÷ûííàñö³, ³õ õàïàå òîëüê³ íà ñàìàå íåàáõîäíàå. Ñêàðûíà ñâÿäîìà âûêàðûñòî¢âà¢ ÷îðíà-áåëû äðóê, áàá ç³ç³öü ñîáåêîøò êí³ã³. Òîëüê³ "ïàäàðóíêàâàå" âûäàííå "Ïåñí³ ïåñíÿ¢" ìåëà ÿø÷ý ³ ÷ûðâîíóþ ôàðáó. Ñêàðûíà çðàá³¢ äðóêàâàíóþ êí³ãó ïàä'¸ìíàé äëÿ òàãà÷àñíàãà "ñÿðýäíÿãà êëàñó" - êóïöî¢, ìåùàí³íà, âûäâÿê³ ÷àìó âûäàíí³ òàãî ÷àñó. ² òàê ³ ¢ ãýòàé ñôåðû ïðûïàäàëà ñïàäçÿâàööà íà ïàäòðûìêó òàêîãà ÷àñó ñâàéãî, àëå ñàìûì ïðàä'ÿçí³êàì ÷ûòàöü òàê ñàìà ÿê ïàâàæëÿëà ïà ï³ñüìåííàìó ¢ 1/12 àðêóøà, âûäàäçåíóþ ¢ Â³ëüí³ ¢ 1522 ãîäçå, äçå çìÿø÷àëàñÿ ñàìûÿ ¢æûòêîâûÿ ðýë³ã³éíûÿ òýêñòû, ìîæíà áûëî áðàöü ó äàðîãó. Äëÿ òàãà÷àñíûõ ëþäçåé ãýòà áûëî óí³âåðñàëüíàÿ êí³æêà ¢ XXI ñòàãîääç³ ýëåêòðîííàé êí³ã³.

5. Âàæíû ñêëàäí³ê êðà¢äôàíäûíãó - ïàäçÿêà, â³çóàëüíû øýðàã. ×ûì ïðûâàáíåéøû ïðàåêò, òûì àõâîòíåé ÿãî ïàäòðûìë³âàå àäûòîðûÿ. Ñêàðûíà áû¢, àïðî÷ óñÿãî, ÿø÷ý ³ çàïëüíûì äûçàéíåðàì. ¨í íå òîëüê³ ¢ê ñàí³òàðó÷íà ðàáîòó ãðàâþðû, êàá ïðà÷ûòàâàöü íàâåì êí³ã³ ê³ðàâàëüíû ëàãàòûï äðóêàðñêàãà ïðàäïðûåìñòâà - Ìåñÿö ³ Ñîíöà - ÿê³ ³ öÿïåð àêòû¢íà ¢æûâàåööà ¢ áåëàðóñêàé êóëüòóðû. Àäê³íó¢øû ë³øíþþ ñö³ïëàñöü, äðóêàâà¢ ó âûäàííÿõ Á³áë³³ à¢òàïàðòðýò, çðàá³¢øû ñÿáå òâàðàì óëàñíàãà ïðàäïðûåìñòâà. Ïàýñ³çàõ Ñêàðûíû íÿìàöê³ÿ ìàéñòðû âûðàá³ë³ à¢òàðñê³ øðûôò, àáðûñû ÿêîãà ñ¸ííÿ àñûöûþþöü ç ã³ñòîðûÿé áåëàðóñêàé êí³ã³.

Ö³ ¢äàëîñÿ á Ôðàíö³øêó Ñêàðûíó ñàáðàöü íåàáõîäíóþ íà âûäàííå ÿãî êí³æíàé ñåðû³ ñóìó ïðàç êðà¢äôàíäûíã? Ö³ çìîã áû ¸í ïðàêàíàöü ñóàé÷ûíí³êà¢ ó òûì, øòî äðóêàâàííå êí³ã - ïåðñïåêòû¢íàÿ ñïðàâà, ÿêàÿ ¢ñÿãî ïðàç ïàâàíñòàãîäçÿ çìåí³öü êóëüòóðíàå àáë³÷÷à ³õ ðàäç³ìû, çðàá³¢øû Âÿë³êàå Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàå öýíòðàì ñëàâÿíñêàãà ï³ñüìåíñòâà? Ö³êàâàå ïûòàííå, íà ÿêîå íÿìà àäêàçó.

Ïåðàêëàä÷ûê³ ñåðû³ ïåðàêëàäíîé ë³òàðàòóðû "Àìåðûêàíêà" âåðàöü, øòî äîáðûÿ ïåðàêëàäû äîáðûõ òâîðà¢ ðóõàþöü íàïåðàä ìîâó, ë³òàðàòóðó ³ çìÿíÿþöü ãðàìàäñòâà äà ëåïøàãà.

Íàòàëëÿ Øàìÿêîâà,

г. Магілёў.

Ñâÿòî÷íàÿ âÿñíà ç áåëàðóñê³ì àðòûñòàì

Âÿñíîâû æàíî÷û äçåíü ³ áë³çêàå ñâÿòêàâàííå 100-ãîäàçÿ ÁÍÐ ñòàë³ íàãîäàé äëÿ òàãî, êàá ëåïøûÿ áåëàðóñê³ÿ ïåñí³ íàòõí³ë³ ãðàìàäó âåë³÷÷ó ³äýàëà¢ ³ íàïî¢í³ë³ ñâÿòû áåëàðóñê³ì íàöûÿíàëüíûì çìåñòàì.

7 ñàêàâ³êà àäáû¢ñÿ ïàñïÿõîâû êàíöýðò Çì³òðà Âàéöþøêåâ³÷à ¢ Ìåíñê³ì Ïàëàöû êóëüòóðû ³ìÿ Øàðêî, à 10 ñàêàâ³êà àðòûñò âûñòóï³¢ ó â³öåáñê³ì àðò-ïàáå "Òorvald".

Àïîøí³ ïà¢íàôàðìàòíû âÿñíîâû êàíöýðò âûêàíà¢öû àäáûâà¢ñÿ ¢ ñàêàâ³êó 2011 ãîäà ¢ ÄÊ ÌÀÇ, òàìó à¢äûòîðûÿ ýìàöûéíà ³ ¢çðóøàíà â³òàëà ñïåâàêà. Çà ãýòûÿ ãàäû àðòûñò ç ìîëàäçåâàãà ìóçû÷íàãà ë³äàðà ïåðàòâàðû¢ñÿ ¢ ñàïðà¢äíàãà ìóçû÷íàãà ìýòðà.

Ó ðàìêàõ ãðàìàäñêàé êàìïàí³³ "Ñàë³äàðíàñöü ç Áåëàðóññþ" ¸í çäçåéñí³¢ ó 2012 ãîäçå à¢òàïðîáåã Ïðàãà- Áðàò³ñëàâà-Êðàêà¢-Àìñòýðäàì - Âåíà- Áåðë³í, äçå ÿãî ïðûìàë³ ¢ ìýðûÿõ, ñòóäûÿõ ³ êàâÿðíÿõ. Ó 2012 ãîäçå àðòûñò âûñòóïà¢ ó ²çðà³ë³ ³ ñïÿâà¢ äëÿ áåëàðóñà¢ ²ðêóöêà. Ó 2015-17 ãàäàõ ìàøòàáíûÿ êàíöýðòû ñïåâàêà àäáûâàë³ñÿ ¢ Â³ëüí³ ¢ ïàìÿøêàí³ ãàðàäñêîé ðàòóøû ³ ¢ Ïîëüñê³ì äîìå. Ó 2017 ãîäçå àðòûñò çäçåéñí³¢ ïàäàðîææû ïà ÇØÀ ³ Êàíàäçå, äçå ¸í âûñîêà í¸ñ áåëàðóñêóþ ïåñíþ.

À ¢ ë³ñòàïàäçå 2017 Çì³öåð Âàéöþøêåâ³÷ ³ ÿãî àðêåñòð ìå¢ñàïðà¢äíû ìóçû÷íû ðûíã ñà çíàíûì áàðäàì ßðàì³ðàì Íàãàâ³öàì ó ÿãî òýàòðû ¢ Àñòðàâåå, íà ÿê³ì íàøû ìóçûê³ ïðàÿâ³ë³ ñÿáå íà ñóñâåòíûì óçðî¢í³.

Ñ¸ëåòà íà íîâûì âÿñíîâûì êàíöýðöå ñïÿâàê, ïàäçÿë³¢ñÿ ðàäêàì³ âûñîêàé ïàýç³³ ³ íàãàäà¢ ïðà òîå íà ÿê³ âûñîê³ ïüåäýñòàë Àðûñòàêðàòê³ êàõàííÿ, Ãàñïàäûí³ Çîðíàãà Ïàëàöà óçí¸ñ æàíî÷ûíó íàðîäíû ïàýò Áåëàðóñ³ Ðûãîð ²âàíàâ³÷ Áàðàäóë³í.

Ó 20-ö³ ïåñíÿõ ñïÿâàê âûÿâ³¢ ðîçíûÿ æàíî÷û âîáðàçû ¢ ðîçíûõ ³ïàñòàñÿõ. Çàêàõàíûÿ äçÿ¢÷ûíû, ìàòóë³, øëÿõåòíûÿ ïàí³, ÿê³ì øëþöü ïðûâ³òàííå ë³ñòî¢÷ûê³ - óñå âàðòûÿ çàì³ëàâàííÿ ³ ëþáàâàííÿ.

Хай будуць
кветкамі расшыты
Сукенкі вашы белыя
Яніны, Вольгі і Алесі,
Галіны, Зіначкі,
Людмілы, Ксені,
Кацярыны, Ніначкі.

Ñàìûÿ ãàëî¢íûÿ òýìû ïðàí³çâàþöü òâîð÷àñöü Çì³òðà Âàéöþøêåâ³÷à, ëþáî¢ äà Ðàäç³ìû, âåðíàñöü íàöûÿíàëüíûì ñ³ìâàëàì. Âàæíåéøàÿ ç òýì - òýìà êàõàííÿ."Êîæíû ÷àëàâåê õî÷à êàõàöü ³ áûöü êàõàíûì, íàðîäæàíû äëÿ êàõàííÿ, øóêàå ÿãî ¢ñ¸ æûöö¸, ìîë³ööà ÿìó ³ ïàì³ðàå çóñïàì³íàì àá ³ì", - ï³ñà¢ Óëàäç³ì³ð Êàðàòêåâ³÷ ó àïàâÿäàíí³ "Áàðâÿíû øû÷ûò". Áåëàðóñê³ àðòûñò àïÿâàå ñâÿòîå ³¢çâûøàíàå êàõàííå.

Äëÿ äçÿ¢÷àò, æàí÷ûí, ÿê³ÿ ìîãóöü ó ñ¸ííÿøí³ì çìàíë³âûì ñâåöå ðàñ÷àðàâàööà, çãóá³öü âåðó ¢ ³ñíàâàííå ñàïðà¢äíàãà êàõàííÿ, âàæíû ïðûêëàä äçåÿ÷à êóëüòóðû, ÿê³ íÿñå ïðàç óñþ òâîð÷àñöü ³äýàë ëþáî⳯, çàõî¢âàå ³ àáåðàãàå ÿãî, ³ ñëóæûöü ÿìó ¢ ñâà³ì àñàá³ñòûì æûöö³.

"Ты - як пасланніца
светлага дня,
Поўная замілавання,
Ты недасяжная, як вышыня,
Арыстакратка кахання".

Ñâåòëûÿ, íåïàäðîáíûÿ ïåðàæûâàíí³ ïåðàêîíâàþöü ñâà¸é ø÷ûðàñöþ. Òàìó ïåñí³ íà ñëîâû Ðûãîðà Áàðàäóë³íà, Àäàìà Ðóñàêà, Óëàäç³ì³ðà Íÿêëÿåâà "Çîðê³ íàøûÿ", "Òîëüê³ ç òàáîþ", "Ïðûäç³, ìîé êàõàíû", "Ïàä ðàííå" ñòàíîâÿööà ñó÷àñíàé êëàñ³êàé. Ïà÷óööÿ àï³ñâàþöü òàê³ÿ ñëîâû ÿê "ì³ëàâàöü", "ãàëóá³öü", "ëþëÿöü" ³ "êàëûõàöü".

"Я цябе закалышу,
як калыша Бог душу,
Залюляю, залюляю,
як кахаю, як кахаю".

ß ø÷ýäàíà çâÿ÷íûõ òýì - ïÿø÷îòà äà ìàòóë³ ³ ¢äçÿ÷íàñöü ¸é. Ó 2014 ãîäçå Çì³öåð Âàéöþøêåâ³÷ ïðýçåíòàâà¢ êë³ï íà ïåñíþ " Ìàìà". À¢òàðàì òýêñòó ç'ÿ¢ëÿåööà Ãåíàäçü Ì³êàëàåâ³÷ Áóðà¢ê³í.

- Ãýòà ïåñíÿ - ñïîâåäçü ïåðàä ìàìàé, ³ ïàæàäàííå äî¢ãàãà æûööÿ äëÿ ¢ñ³õ ìàòóëü, - êàæà ñïÿâàê. - Ïà-áåëàðóñêó øûðîêàÿ ïàìàé ïåñí³ ïðà ìàòóëþ íÿìà, òàìó äëÿ ìÿíå áûëî âàæíà ãýòà çðàá³öü.

"Калі шчасце атуліць,
ці аціхну ў журбе
Я заўсёды, матуля,
успамінаю цябе.
"Ты мне родная самая,
па душы, па крыві,
Ты жыві мая мама,
доўга-доўга жыві".

Ç íîâàãà àëüáîìà, çàï³ñàíàãà ç ïîëüñê³ì³ ñêðûïà÷àì³, ÿê³ âûéäçå ¢ òðà¢í³ 2018 ãîäà, ïðàãó÷àë³ íà âå÷àðûíå ïåñí³ " Ìàëàäà ¢äàâà", "Ðàáûíÿ". Áûë³ âûêàíàíû íåêàëüê³ íîâûõ âûðàçíûõ ïåñåíü íà ñëîâû Àëåñÿ Ë³ïàÿ. Çâÿðòàþ÷ûñÿ äà ïóáë³ê³, àðòûñò ðàçâàæà¢ íåòðûâ³àëüíàå ïûòàííå ïðà ïðûãîæóþ ïàëîâó ÷àëàâåöòâà, àëå ³ ïðà áåëàðóñê³õ ìóæ÷ûí. Çà¢âàæàþ÷û ³õ àïàòûþ ³ ñòðàòó ö³êàâàñö³ äà æûööÿ, àðòûñò ðà³öü ³õ ñïàäàðîæí³öàì äààöÿíüûö³õ ³ êàçàöü

³ì áîëüø ïàç³òûâíûõ ñëîâà¢. Çòàê³ì íàìåðàì ¸í âûêàíà¢ ïåñíþ "Òû - çàëàòû".

- Ó ë³ñòàïàäçå ÿ ç çàäàâàëüíåííåì óäçåëüí³÷à¢ ó ñïðàâàçäà÷íûì êàíöýðöå "25 ãàäî¢ íà ñöýíå" Çì³òðà Âàéöþøêåâ³÷à, - óçãàäâàå Àëåã Õàìåíêà. - Ïàñëÿ ãàäî¢ ïåðàïûíêó ãýòà áûëà, áåçóìî¢íà, âÿë³êàÿ êóëüòóðíàÿ ïàäçåÿ. ß àä÷ó¢ àòìàñôåðó ëþäçåé, ÿê³ÿ ïðûéøë³, áûëî ¢ñâåäàìëåííå òàãî, øòî ¢ çàëå ïðûñóòí³÷àå ýë³òíàÿ ãðàìàäçÿíñêàÿ ñóïîëüíàñöü ëþäçåé, ÿê³õ àá'ÿäíàëà òâîð÷àñöü Çì³òðà. ² ãýòà âàðòà âÿë³êàé õâàëû! Ïðàãðàìà áûëà âåëüì³ ìîöíàÿ. Çì³öåð âûãëÿäà¢ íà ñöýíå ÿê ìýòð, ïðàâàäûð, ìàéñòðà. Ïàêîëüê³ ìû ïðàéøë³ ç ³ì ïàêîëó æûööÿ, òî ÿ àä÷óâà¢, ÿêàÿ ìîöíàÿ ¢ ÿãî õàðûçìà. Ìíå áûëî âåëüì³ ïðûåìíà áà÷ûöü, øòî òâîé íàéáë³æýéøû ñÿáàð òàêîãà ¢çðî¢íþ! Ó Çì³òðà ¸ñöü âåëüì³ àääàíûÿ ñëóõà÷û, ÿê³ì³ òîëüê³ ìîæíà ãàíàðûööà.

ßãîíàÿ ìóçûêà -äëÿ ëþäçåé ñòàëûõ ³ äàðîñëûõ, (íå òàêàÿ ¢æî ìîëàäçåâàÿ, ÿê ìóçûêà Àñute, Ïàë³íû Ðýñïóáë³ê³, ö³ãóðòà " Ì³ê³òà"). ¨í ïðàïàíóå ðîçíààáàêîâûÿ ïàäûõîäû äà êàøòî¢íàñöåé ì³íóëàãà, ³ ãýòà çà¢ñ¸äû ö³êàâà!

Ó ìàñòàöòâà Çì³òðà ïðûéøëà ìóäðàñöü. Êàë³ ¸í âûïóñêàå íîâûÿ ³ íîâûÿ àëüáîìû, òî ÿìó ¸ñöü øòî ñêàçàöü ñëóõà÷ó. ×àêàåì ï³øà øìàò ãàäî¢, ³ ÿãî ïåñí³ ñòàíîâÿööà íàðîäíûì³ ïà-ñóòíàñö³. ßãî ïåñí³ çàñòàíóööà ç íàðîäàì ³ ïðàç 50, ³ ïðàç 100 ãàäî¢! Êàë³ òðýáà áóäçå ¢çãàäàöü ëåïøàå, òî ¢çãàäàþöü ÿãî ïåñí³. Ãýòà ¢âîéäçå ¢ ìóçû÷íû ëåòàï³ñ ñó÷àñíàñö³!"

Íà çàâÿðøýíí³ êàíöýðòó ïðàãó÷àëà ïåñíÿ "Êðàñóíÿâÿñíà", àðòûñò ïðûâ³òà¢ ãðàìàäó ç íàäûõîäçÿ÷ûì 100-ãîääçåì ÁÍÐ.

Ý. Äçâ³íñêàÿ, ôîòà à¢òàðà.

1. Àðòûñò íà âåñíàâûì êàíöýðöå;
2. Ñïÿâàê ç ßðàì³ðàì Íàãàâ³öàì;
3. Ç ²îñ³ôàì Íàâóì÷ûêàì ó àðò-ïàáå "Òorvald".

“Áåëàðóñû ¢ ÇØÀ”

Òàêóþ íàçâó ìàå êí³ãà Â³òà¢òà Ê³ïåëÿ ,ÿêàÿ ç'ÿâ³ëàñÿ ¢ 2017 ãîäçå ¢ âûäàâåöòâå "Êí³ãàçáîð". Ãýòà âûäàííå äðóãîå äàïî¢íåíàå ³ äàïðàöàâàíàå. Íàâóêîâû ðýäàêòàðàì ç'ÿ¢ëÿåööà Íàòàëëÿ Ãàðäç³åíêà.

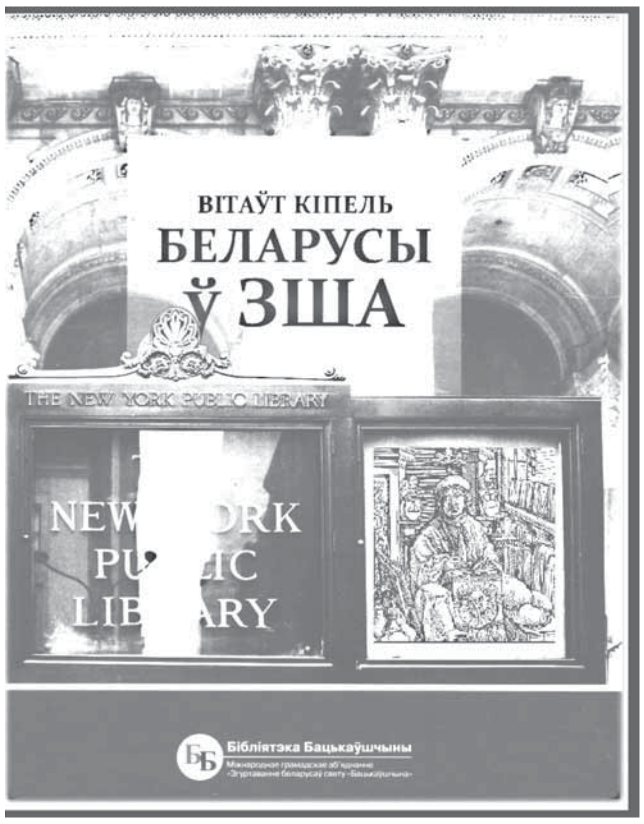

À¢òàðàì ãýòàé ï³ÿíåðñêàé (ó àìåðûêàíñê³õ òðàäûöûÿõ) êí³ã³ ç'ÿ¢ëÿåööà äûðýêòàð ìàëà êàìó âÿäîìàé ðàíåé íà Áàöüêà¢ø÷ûíå ¢ñòàíîâû "Áåëàðóñê³ ³íñòûòóò íàâóê³ ³ ìàñòàöòâà" (Á²Í²Ì) ó Íüþ-¨ðêó äîêòàð Â³òà¢ò Ê³ïåëü. Ãýòà ¢ íàñòóïíûÿ äçåñÿö³ãîääç³ ïàñïàë³òû ÷ûòà÷ áóäçå ïàçíàâàöü ñïàäàðà Â³òà¢òà ¢ ÿãî øìàòë³ê³õ ðàçíàñòàéíûõ ³ïàñòàñÿõ: äàñëåä÷ûêà, íàâóêî¢öà, ïàë³òû÷íàãà ³ ãðàìàäñêàãà äçåÿ÷à, á³áë³¸ãðàôà, àïàíòàíàãà êí³æí³êà, çàõàâàëüí³êà ã³ñòàðû÷íàé ïàìÿö³ íåòîëüê³ ïààâàåííàé áåëàðóñêàé Àìåðûê³, àëå ³ äàâàåííàãà Ìåíñêà...

Ïàñëÿ äýáþòó íà Áàöüêà¢ø÷ûíå êí³ãà "Áåëàðóñû ¢ ÇØÀ" áûëà âûäàäçåíà ¢ 1999 ãîäçå íà àíãë³éñêàé ìîâå ¢ àêàäýì³÷íûì âûäàâåöòâå "University Press of America". Äëÿ ãýòàãà ïåðàâûäàííÿ çà àñíîâó ¢çÿòû ïåðàêëàä Ñÿðãåÿ Øóïû...

Òðýáà àäçíà÷ûöü, øòî Â³òà¢ò Ê³ïåëü (íàð. 30 òðà¢íÿ 1927, Ìåíñê) ó 1945-1948 ãã. ó Áåëàðóñêàé ã³ìíàç³³ ³ìÿ ßíê³ Êóïàëû ¢ Çàõîäíÿé Íÿìå÷÷ûíå, çàéìà¢ñÿ ñêà¢òûíãàì. Ïàñòóï³¢ íà ìåäûöûíñê³ ôàêóëüòýò Öþá³íãåíñêàãà ¢í³âåðñ³òýòà, à ¢ 1953 ã. çàêîí÷û¢ Ëþâýíñê³ ¢í³âåðñ³òýò (Áåëüã³ÿ) ç äûïëîìàì ãåîëàãà, à ¢ 1955 ã àòðûìà¢ ñòóïåíü äîêòàðà ì³íåðàëîã³³.

Áû¢ çàñòóïí³êàì ñòàðøûí³ ñàþçà áåëàðóñà¢ Áåëüã³³.

Ó 1955 ã. ïåðàåõà¢ ó ÇØÀ. Ïðàöàâà¢ ó íàâóêîâà-âûòâîð÷ûõ ô³ðìàõ, ó Áàëòûìàðñê³ì ó í³âåðñ³òýöå (øòàò Ìàðûëåíä). Ç 1959 ïà1985 ã. çàéìà¢ ðîçíûÿ ïàñàäû ¢ Äàñëåä÷ûì öýíòðû íàâóê³ ³ òýõíàëîã³³ Íüþ-¨ðêñêàé ïóáë³÷íàé á³áë³ÿòýê³ (óòûì ë³êó ³ íà ïàñàäçå âûêàíà¢÷àãà äûðýêòàðà). Ó 1960-1963 ãã. âó÷û¢ñÿ ó Ðóòãåðñê³ì ó í³âåðñ³òýöå (Íüþ-Äæýðñ³) äçå àòðûìà¢ ÿø÷ý àäç³í äûïëîì ïàñïåöûÿëüíàñö³ "Á³áë³ÿòýêàçíà¢ñòâà". Ë³äàð áåëàðóñêàãà ðýñïóáë³êàíñêàãà ðóõó. Ñòàðøûíÿ ôåäýðàöû³ áåëàðóñê³õ ðýñïóáë³êàíñê³õ êëóáà¢ (1972-1982 ãã.) Ó 1974 ã. àáðàíû íà ñòàðøûíþ ðýñïóáë³êàíñêàé ôåäýðàöû³ øòàòà Íüþ-Äæýðñ³. Ðýäàêòàð ãàçåòû ðýñïóáë³êàíöà¢ øòàòà Íüþ-Äæýðñ³ "Heritage Review". Çàñíàâàëüí³ê ³ äûðýêòàð áåëàðóñê³õ ôåñòûâàëÿ¢ ó Íüþ-Äæýðñ³ (1978-1982 ãã.). Óçíàãàðîäæàíû ¢ 1975 ã. ìåäàë¸ì Ïàíÿâîëåíûõ íàðîäà¢ Ýéçåíõà¢ýðà. Àä 1982 ãîäà äûðýêòàð Á²Í²Ì. Íÿãëåäçÿ÷û íà òàê³ øàíî¢íû ¢çðîñò äîêòàð Â³òà¢ò Ê³ïåëü çàõî¢âàå ö³êàâàñöü äà ïàäçåé ó Áàöüêà¢ø÷ûíå ³ íàäçâû÷àé ïë¸ííà ïðàöóå. Ãýòàÿ íàäçâû÷àé ö³êàâàÿ êí³ãà òàìó ÿñêðàâû äîêàç.

Ïàäðûõòî¢êà äðóãîãà âûäàííÿ çàíÿëà êàëÿ äâóõ ãàäî¢ ñóïîëüíàé ïðàöû ñàìîãà Â³òà¢òà Ê³ïåëÿ, àðõ³â³ñòà Ëÿâîíà Þðýâ³÷à ³ äàñëåä÷ûêà áåëàðóñêàé ýì³ãðàöû³ Íàòàëë³ Ãàðäç³åíê³. Êí³ãà âûéøëà ¢ ñåðû³ "Á³áë³ÿòýêà Áàöüêà¢ø÷ûíû". Êí³ãà ïàêóëü ÿø÷ý ¸ñöü ó êí³ãàðíÿõ Áåëàðóñ³. Ñïÿøàéöåñÿ íàáûöü.

Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³,
гісторык культуры,
журналіст-фрылансер.

Ðýäàêòàð Ñòàí³ñëà¢ Âàöëàâàâ³÷ Ñóäí³ê

Çàñíàâàëüí³ê: ÒÁÌ ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.
Ïàñâåä÷àííå àá ðýã³ñòðàöû³ ¹ 908 àä 18 ñíåæíÿ 2009 ã. âûäàäçåíà Ì³í³ñòýðñòâàì ³íôàðìàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.
Àäðàñ ðýäàêöû³: 231293, Ë³äñê³ ð-í, â. Äàë³íà.
Àäðàñ äëÿ ïàøòîâûõ àäïðà¢ëåííÿ¢: 231282, ã. Ë³äà-2, ï/ñ 7.
Å-mail: naszaslowa@tut.by

Ðýäàêöûéíàÿ êàëåã³ÿ:
Àëåíà Àí³ñ³ì, Þðàñü Áàá³÷, Þëÿ Áàæîê, Ìàðûÿ Áàðàâ³ê, Àëÿêñåé Êàðïåíêà, Ýëà Îë³íà, ²ãàð Ïðàêàïîâ³÷, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷, Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, Ïàâåë Ñöÿöêî, Ëþäâ³êà Òà¢ãåíü, Àëåã Òðóñà¢, Äçÿí³ñ Òóøûíñê³, Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³.

http://naszaslowa.by/ http://pawet.net/
http://kamunikat.org/ http://tbm-mova.by/
http://nashaslova.mns.by/

À¢òàðû öàëêàì àäêàçíûÿ çà ïàäáîð ³ äàêëàäíàñöü ïðûâåäçåíàé ³íôàðìàöû³. Ðýäàêöûÿ ðóêàï³ñû íå âÿðòàå.

Ãàçåòà íàäðóêàâàíà ¢ Ë³äñêàé äðóêàðí³.
231300, ã. Ë³äà, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 23.
Âûäàâåö: Óñòàíîâà ³íôàðìàöû³ “Âûäàâåöê³ äîì ÒÁÌ”.
Ãàçåòà ïàäï³ñàíà äà äðóêó 12.03.2018 ã. ó 17.00. Çàìîâà ¹ 901.
Àá’¸ì 2 äðóêàâàíûÿ àðêóøû. Íàêëàä 1500 àñîáí³êà¢.
Ïàäï³ñíû ³íäýêñ: 63865.
Êîøò ïàäï³ñê³: 1 ìåñ.- 1,62 ðóá., 3 ìåñ.- 4,86 ðóá.
Êîøò ó ðîçí³öó: ïà äàìî¢ëåíàñö³.